

SAVONIA

- OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

PÄIVÄKOTI TUTUKSI

Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodin esittelyvideo

TEKIJÄT: Heli Mikkonen
Piia Rautiainen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Heli Mikkonen ja Piia Rautiainen	
Työn nimi Päiväkoti tutuksi. Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodin esittelyvideo	
Päiväys	6.4.2018
Sivumäärä/Liitteet	62/8
Ohjaaja Anne-Leena Juntunen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Pikku Leijona Oy	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä tuotettiin esittelyvideo Luonnossa Kotonaan Ilonlaakson päiväkodista. Toimeksiantajana oli Kuopiossa toimiva yksityinen päiväkotiyritys Pikku Leijona Oy. Esittelyvideolla mahdollistetaan päiväkodin aloittavan lapsen ja vanhempien tutustuminen Ilonlaakson päiväkodin arkeen ja toimintaan etukäteen.</p> <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen opinnäytetyö, joka sisälsi tutkimuksellisia elementtejä. Tutkimuksellisia elementtejä opinnäytetyössä olivat Ilonlaakson päiväkodin kasvat- ja hoitohenkilöstölle toteutetut teemahaastattelut, joissa selvitettiin henkilöstön toiveita esittelyvideon liittyen. Toiminnallisen osuuden lähtökohtana oli vahvistaa lapsilähtöisyyttä ja Ilonlaakson päiväkodissa olevien lasten osallisuutta. Lapset osallistettiin esittelyvideon suunnitteluun ja toteutukseen kuvataiteen, median ja draaman keinoin. Osallisuuden toteutumista peilattiin Roger Hartin (1992) osallisuuden tikapuihin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) sekä varhaiskasvatuslaissa korostetaan lasten osallisuutta, mikä tekee aiheesta ajankohtaisen.</p> <p>Opinnäytetyön raporttiosuus koostui ammattikirjallisuuden teoriaosuuksista, verkkojulkaisuista sekä teemahaastatteluiden ja toiminnallisten työpajojen aineistoista. Toiminnallinen osuus piti sisällään esittelyvideon suunnitteluosuuDET, päiväkodilla toteutetut työpajat, videonin ja haastattelut. Päiväkodilla toteutetusta projektista sekä siitä syntyneestä tuotteesta, eli esittelyvideosta, kerättiin palautetta palautelomakkeiden avulla kasvat- ja hoitohenkilöstöltä, vanhemmilta sekä päiväkodin lapsilta. Saadun palautteen perusteella esittelyvideo voisi tukea lapsen päiväkodin aloitusta. Kasvat- ja hoitohenkilöstö arvioi, että esittelyvideon toteuttaminen lasten kanssa vahvistaa lasten osallisuutta. Lisäksi mediavälineiden käyttö lasten kanssa antoi henkilöstölle valmiuksia jatkaa media- kasvatuksellista toimintaa.</p>	
Avainsanat varhaiskasvatus, osallisuus, kasvatusyhteistyö, kasvatuskumppanuus, esittelyvideo	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Authors Heli Mikkonen and Piia Rautiainen			
Title of Thesis Making kindergarten familiar. A demonstration video of Luonnossa Kotonaan Ilonlaakso kindergarten			
Date	6.4.2018	Pages/Appendices	62/8
Supervisor Anne-Leena Juntunen			
Client Organisation /Partners Pikku Leijona Oy			
<p>Abstract</p> <p>The aim of the thesis was to produce a demonstration video of Luonnossa Kotonaan Ilonlaakso kindergarten. The thesis was ordered by private kindergartenbusiness Pikku Leijona Oy. The aim of the video was to provide the child starting daycare in kindergarten and his or her family look at the daily life and activities in Ilonlaakso kindergarten.</p> <p>The thesis is a functional one with research elements. The collection of this thesis material was carried out as a qualitative research, i.e. as a theme interview with the education and nursing staff. The aim of the functional part of the thesis was to increase children's participation and feeling of participation in Ilonlaakso kindergarten. Children participated producing a demonstration video with the help of visual art, media and drama. As a theoretical frame of reference, Roger Hart's ladder of participation was used. In the new early childhood education plan and also in the law of early childhood education children's participation is a highlighted theme and that makes this topic current.</p> <p>The theoretical part of the thesis is based on theoretical knowledge and research of professional literature, electronic publications as well as the material of theme interviews and functional workshops. The functional part of this thesis included a demonstration video design, functional workshops in kindergarten, a video and interviews. In order to make the video feedback was collected with feedbackforms from education and nursing staff of the kindergarten and also from parents and their children. According to the results of the feedbacks the demonstration video can be used to support the child to start daycare in kindergarten. The education and nursing staff estimated that the introduction of the demonstration video with children strengthened children's participation and feeling of participation. In addition, the use of media tools with children enabled staff to continue media education.</p>			
<p>Keywords early childhood education, participation, educational cooperation, parenting partnership, demonstration video</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	YKSITYINEN PÄIVÄKOTIYRITYS PIKKU LEIJONA OY	7
2.1	Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkoti	8
2.1.1	Luonnossa kotonaan -toiminta	8
2.1.2	Metsämörri- ja Vihreä lippu -toiminta.....	9
2.2	Lapsen päiväkodin aloitus – merkittävä vaihe perheen elämässä.....	11
3	VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA.....	13
3.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016	14
3.2	Päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön sekä huoltajien välinen kasvatusyhteistyö	15
3.3	Lapsen osallisuus	17
3.3.1	Roger Hartin teoria osallisuudesta	17
3.3.2	Osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	19
4	TOIMINNALLISET TYÖPAJAT JA LASTEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN	20
4.1	Kuvataide lasten mielikuvien esiintuojana	20
4.2	Mediakasvatus osallisuuden ja itsensä ilmaisun mahdollistajana	21
4.3	Draama lasten ilmaisun keinona.....	23
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	24
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	24
5.2	Päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön haastattelut	25
5.3	Lapset osallisina toiminnallisissa työpajoissa	26
5.3.1	Oma emäntä -työpaja kuvataiteen keinoin	28
5.3.2	Media-työpaja tietoteknisten laitteiden avulla	30
5.3.3	Aamupiiri-työpaja näytelmällisen leikin keinoin	32
6	ESITTELYVIDEON TUOTTEISTAMISPROSESSI.....	34
6.1	Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen	34
6.2	Ideointivaihe.....	35
6.3	Luonnosteluvaihe.....	35
6.4	Tuotteen kehittäminen.....	37
6.5	Tuotteen viimeistely	39
6.6	Opinnäytetyön eettisyys	41
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	43

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	46
LIITE 1: SAATEKIRJE VANHEMILLE	51
LIITE 2: VIDEOINTILUPA	52
LIITE 3: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO.....	53
LIITE 4: ESITTELYVIDEOON KÄSIKIRJOITUS	54
LIITE 5: ÄÄNITYKSEN JA VIDEOIDEN/KUVIEN YHTEENVETO	55
LIITE 6: ESITTELYVIDEO LUONNOSSA KOTONAAN ILOLAAKSON PÄIVÄKODISTA.....	59
LIITE 7: PALAUTELOMAKE ILOLAAKSON PÄIVÄKODIN KASVATUS- JA HOITOHENKILÖSTÖLLE .	60
LIITE 8: PALAUTELOMAKE ILOLAAKSON PÄIVÄKODIN LAPSIILE JA VANHEMMIILE	62

1 JOHDANTO

Päiväkodin alkaessa lapsen elämänpiiri laajenee kotoa päiväkotiin. Lapsen päiväkodin aloitus synnyttää vanhemmissa monenlaisia ajatuksia ja mielikuvia, kuten huolta, levottomuutta, syyllisyyttä sekä luottamusta, innostusta ja uuden odotusta. Kotona mietitään, kuinka lapsi selviytyy päiväkodissa ollessaan erossa vanhemmista, minkälainen on päiväkodin laatu sekä päivien kulku, miten työhön paluu sujuu vanhemmilta sekä kuinka arki järjestetään uudelleen. Lapsi itse ei osaa miettiä tulevaa, vaan hän elää vahvasti tässä ja nyt. Lapsi on utelias kohtaamaan uutta. Lapsen mieleen heijastuvat hänelle tärkeiden ihmisten päiväkodin aloitukseen liittämät tunteet, asenteet ja toiminta. (Munter 2002, 35.)

Lapsen päiväkodin aloitukseen on kiinnitetty huomiota ja perheille tarjotaan mahdollisuus tutustua päiväkodin arkeen ja toimintaan ennen hoidon aloitusta. Ennen hoidon aloitusta on tärkeää, että lapselle jää jonkinlainen kuva päiväkodin arjesta. Kaikilla perheillä ei kuitenkaan ole mahdollista tutustua päiväkodin elämään niin useasti kuin haluaisivat. Uuteen ryhmään tuleminen on lapselle vahva kokemus, jossa yksin jääminen vieraaseen ympäristöön ilman vanhempaa voi olla lapselle merkittävä tapahtuma, joka sisältää monenlaisia tunteita (Jarasto ja Sinervo 1997, 159).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) ovat ajankohtainen aihe varhaiskasvatuksen kentällä, koska perusteet toimivat ensimmäistä kertaa normina eli määräyksenä. Nykyisillä varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla ohjataan varhaiskasvatuksen toteuttamista ja kunnat veloitetaan noudattamaan niitä, kun taas aiemmat perusteet ovat toimineet vain suosituksina. Yleisin varhaiskasvatuksen toteutusmuoto on päiväkotit. (Opetushallitus 2016a.) Opinnäytetyön tietoperusta pohjautuu vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) osa-alueisiin, kuten osallisuuteen ja kasvatusyhteistyöhön.

Opinnäytetyö on toiminnallinen. Sen tavoitteena on kehittää menetelmä, jonka avulla vanhemman ja päiväkodin aloittavan lapsen on mahdollista tutustua Ilonlaakson päiväkotiin etukäteen ennen hoidon aloitusta. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa esittelyvideo Pikku Leijona Oy:n Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodista. Esittelyvideon tavoitteena on lisätä Pikku Leijona Oy:n tunnettuutta sekä kertoa mahdollisille tuleville asiakasperheille päiväkodin arjesta, arvoista ja toimintatavoista. Videon avulla pyrimme luomaan turvaa ja luottamusta vanhemmille, sekä herättämään keskustelua vanhemman ja päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön kanssa tukien kasvatusyhteistyötä.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tavoitteena on tuoda Ilonlaakson päiväkodin lasten ajatukset esiin päiväkodin arjesta. Lapset osallistetaan esittelyvideon suunnitteluun ja toteutukseen tavoitteena vahvistaa lasten osallisuuden tunnetta. Meille opinnäytetyön tekijöille opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2016) syvällisemmin ja toteuttaa sen mukaista toimintaa. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus mahdollistaa aktiivisen työskentelyn lasten kanssa kehittäen ohjaustaitojamme.

2 YKSITYINEN PÄIVÄKOTIYRITYS PIKKU LEIJONA OY

Kuopion kaupunki tarjoaa varhaiskasvatuksen palveluita kunnallisissa ja yksityisissä päiväkotij- ja perhepäivähoitopaikoissa. Kuopion alueella yksityiset päiväkodit ja perhepäivähoitajat ovat merkittävä osa varhaiskasvatuspalveluita. Yksityisiä varhaiskasvatuksen palveluita koskevat samat säädökset ja lait kuin kunnallisia, eli varhaiskasvatustilaki ja sen asetukset ja säädökset sekä toimintaa ohjaavat asiakirjat. (Kuopion kaupunki s.a.)

Pikku Leijona Oy on Kuopiossa toimiva päiväkotiyritys. Pikku Leijona Oy:n toiminta on aloitettu vuonna 1995 Saarijärvellä Ilonlaakson päiväkodissa. Vuonna 2010 toiminta laajeni ja Petoselle avattiin Pikku Leijonien toinen päiväkotij Aurinkotuuli. Vuonna 2014 ABC-kasvattajat ostivat Pikku Leijona Oy:n yritystoiminnan, jolloin mukaan tuli Kuopion keskustassa sijaitseva Poutapilven päiväkotij ja Hiltulanlaaksossa sijaitseva Lintukodon päiväkotij. Syksyllä 2016 kaikki hallinnollinen toiminta siirtyi Pikku Leijona Oy:n nimiin ja ABC-kasvattajat nimi jäi pois. Vuoden 2017 tammikuussa Puijonlaaksoon avattiin viides päiväkotij, Ketunkolo. (Tuppurainen 2017-04-13.)

Aurinkotuulen päiväkodissa toiminta on jaettu kahteen pienryhmään: alle 3-vuotiaat Jasmiinin kukat ja yli 3-vuotiaat Sinikellot. Toiminta painottuu kuvataiteisiin, kädentöihin, musiikkiin ja itsensä ilmaisuun. Lintukodon päiväkodissa ryhmät toimivat kahdessa eri talossa: 1–3-vuotiaat Sormulan Satakiet omassa talossaan ja 3–5-vuotiaat Vanulan Varpuset Vanulan seurantalons yläkerrassa. Päiväkodissa ulkoillaan paljon, tehdään metsämörriretkiä ja tutustutaan luontoon lapsilähtöisesti. Lisäksi päiväkotij tarjoaa englannin kielisuihkuja. Poutapilven päiväkodissa toimii kaksi ryhmää: pienten alle 3-vuotiaiden ryhmä sekä isojen 3–5-vuotiaiden ryhmä. Ryhmät tekevät kuitenkin tiivistä yhteistyötä keskenään. Poutapilvessä päivittäiseen ohjelmaan kuuluvat myös englannin kielisuihkut. Ketunkolon päiväkotij on Pikku Leijona Oy:n uusin päiväkotij. Ketunkolossa toiminta painottuu luonnossa liikkumiseen. (Pikku Leijona Oy:n www-sivu s.a.) Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodissa on kaksi päiväkotiryhmää. 3–5-vuotiaat toimivat kerrostalons alakerran tiloissa. Heidän on jaettu kahteen ryhmään: Puukiiپیئöhin ja Töyhtöhyppiin. Normaalioloissa isojen ryhmät ovat yhdessä, mutta retkillä käytetään kyseistä ryhmäjakoja. 1–3-vuotiaiden ryhmä Hömötiaiset, toimii kerrosta ylempänä. Isojen ja pienten ryhmät ovat paljon yhdessä, sekä ulkoillen että yhteisten tuokioiden merkeissä. (Tuppurainen 2017-04-13.) Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodille.

Pikku Leijona Oy:n päiväkotiyksiköissä lapsia on yhteensä 125 ja työntekijöitä 25. Työntekijät ovat ammatiltaan lastenhoitajia, lastentarhanopettajia ja emäntiä. Pikku Leijona Oy:n päiväkotien arvoina on tarjota lapselle turvallinen ja kodinomainen kasvu- ja toimintaympäristö korostaen yksilöllisyyttä ja lapsilähtöisyyttä. (Tuppurainen 2017-09-07.) Päiväkodeissa tehdään tiivistä yhteistyötä vanhempien kanssa ja pyritään olemaan mahdollisimman lähellä lasta ja tämän perhettä (Tuppurainen 2017-04-13). Kaikki päiväkodit tarjoavat oman, tutun emännän valmistamaa kotiruokaa. "Hyvä ja terveellinen ruoka ja tuttu emäntä ovat oleellinen osa turvallista kasvuympäristöä lapselle." (Pikku Leijona Oy:n www-sivu s.a.)

2.1 Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkotit

Pikku Leijona Oy:n päiväkotiyksiköiden johtaja työskentelee pääsääntöisesti Kuopion Saarijärvellä sijaitsevassa Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodissa. Päiväkodinjohtaja toimi myös yhteishenkilönä opinnäytetyöprojektissa. Tästä johtuen opinnäytetyön käytännön toteutus valikoitui Ilonlaakson päiväkotiin. Ilonlaakson päiväkodissa on yhteensä 28 lasta ja neljä kasvatus- ja hoitohenkilöä sekä emäntä. Opinnäytetyöprojektin aikana päiväkodissa oli myös työelämäkokeilussa oleva työntekijä. 0–3-vuotiaiden ryhmässä lapsia on kymmenen ja työntekijöinä lastentarhanopettaja sekä lastenhoitaja. 3–5-vuotiaiden ryhmässä on 18 lasta. Tässä ryhmässä työskentelee lastentarhanopettaja, joka toimii myös kaikkien yksiköiden päiväkodinjohtajana sekä lastenhoitaja. (Tuppurainen 2017-09-07.)

Vuodesta 2013 lähtien Ilonlaakson päiväkodissa on korostettu Luonnossa kotonaan -toimintaa. Vihreä lippu -toiminta on ollut mukana vuodesta 2009 lähtien ja vuonna 2016 Ilonlaakso sai Kestävä vihreä lippu -sertifikaatin. (Tuppurainen 2017-04-13.) Ilonlaakson henkilökuntaa on koulutettu myös metsämörriohjaajiksi (Tuppurainen 2017-09-07). Ulkoilu, luonnossa liikkuminen ja kestävä kehitys ovat siis vahvasti läsnä päiväkodin arjessa ja toiminnoissa. Ilonlaakson päiväkodissa on selkeät arjen toiminnot, jotka sisältyvät päiväkotipäivään; lapsen saapuminen hoitoon, aamupala, aamupiiri, ulkoilu, lounas, lepoaika, välipala, ulkoilu ja kotiinlähtö. (Tuppurainen 2017-04-13.)

2.1.1 Luonnossa kotonaan -toiminta

Suomen Latu koordinoi Luonnossa kotonaan toimintamuotoa, jossa painottuu luontoliikunta sekä luonto- ja ympäristökasvatus. Luonnossa kotonaan on lähtöisin Ruotsista, jossa myös Metsämörri-toiminta on alkujaan kehitetty (Pikku Leijona Oy:n www-sivu s.a.) Suomen Latu on liikuttamiseen ja ulkoilijoiden edunvalvontaan keskittynyt ulkoilujärjestö, joka edistää kaikenikäisten ulkoilua ja liikunnallista elämäntapaa kaikkina vuodenaikoina. Luonnossa kotonaan -toiminta keskittyy varhaiskasvatukseen ja koululaisten iltapäivätoimintaan, jossa ulkoilmaelämä on kaiken perusta. Toiminnassa korostuvat leikki, luonnossa liikkuminen, kiireetön yhdessäolo sekä yhdessä tekeminen, jossa ohjaavina arvoina ovat lapsen osallisuus ja kestävä elämäntapa. Tavoitteena on nauttia ulkoilusta sekä ulkoilevan ja liikunnallisen elämäntavan omaksuminen. Luonnossa kotonaan -toimintaa ohjaa sille asetetut kriteerit. (Suomen Latu s.a.a.)

Luonnossa kotonaan -toiminnassa me lupaamme:

Viettää kiireetöntä ulkoilmaelämää säällä kuin säällä.

Ulkoilla useita tunteja päivittäin.

Retkeillä lähiluontoon vähintään kolme kertaa viikossa.

Löytää leikkivälineet ensisijaisesti luonnosta.

Mahdollistaa lapsen pitkäkestoisen leikin ja monipuolisen liikkumisen päivittäin.

Aikuisen olevan lähellä lasta kunnioittaen hänen ainutlaatuisuuttaan.

Vaalii kestävän elämäntavan arvoja. (Suomen Latu s.a.a.)

Luonnossa kotonaan -pedagogiikka näkyy Ilonlaakson päivittäisissä toiminnoissa. ”Pedagogiikan perusajatuksena on, että lapsen tarve tyydyttää tiedonhaluaan, liikkua ja kokea yhdessäoloa toteutuvat parhaiten luonnossa – kaikkina vuodenaikoina, säällä kuin säällä. Ympäriällä olevat aikuiset luovat toiminnalle turvalliset raamit ja muut lapset tärkeän sosiaalisen kasvu ympäristön.” Kodinomaisuus korostuu Luonnossa kotonaan -pedagogiikassa sekä kaikissa Pikku Leijonien päiväkodeissa. Lapsille annetaan mahdollisuus osallistua arjen askareisiin, kuten leipomiseen ja siivoamiseen. Luonnossa kotonaan -pedagogiikkaan kuuluu oleellisesti myös kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen arjen valinnoissa: kierrättämisessä, ympäristöystävällisten puhdistusaineiden ja ekologisen ravinnon suosimisessa sekä energian ja veden säästämässä. (Pikku Leijona Oy:n [www-sivu s.a.](http://www-sivu.s.a.))

2.1.2 Metsämörri- ja Vihreä lippu -toiminta

Metsämörri-toiminnan syntyjuuret ovat Ruotsista. Vuonna 1992 Friluftsförbundet-järjestön toiminta teki Suomen Ladun kanssa lisenssisopimuksen, jonka avulla Suomen Latu pääsi kehittämään Ruotsissa hyväksi havaittua Metsämörri-toimintaa Suomen kielellä. Toiminnan tavoitteena on luonnossa viihtyminen, luonnon suojeleminen, luonnon tuntemuksen omaksuminen sekä leikkiminen ja elämän kokeminen luonnossa. Retkillä opitaan monia taitoja, kuten jokamiehenoikeuksia, kunnioittamaan luontoa, ottamaan vastuuta luonnosta, tunnistamaan kasveja ja eläimiä sekä kehittämään oman kehon hallintaa luonnossa liikkuen. Lisäksi retkillä harjoitetaan ryhmässä oppimisen taitoja sekä opetellaan viihtymään luonnossa säällä kuin säällä. Metsämörri-satuhahmo toimii lasten innoittajana (kuva1). Hahmo on luonteeltaan ujo ja arka, mutta tulee hyvin toimeen metsän eläinten kanssa. Hahmo osaa puhua eläinten kieltä ja viestii näin metsän tapahtumia lapsille. (Pikku Leijona Oy:n [www-sivu s.a.](http://www-sivu.s.a.)).

Metsämörri-toiminnassa lapset jaetaan viitteellisiin ikäryhmiin: Metsänuppuset ovat alle 3-vuotiaita ja Metsämyttyset ovat 3–4-vuotiaita. Metsämörri-ohjelmat ovat 5–8-vuotiaita lapsia ja Metsävaeltajat 7–12-vuotiaita lapsia. Lapsiryhmän muodostamiseen vaikuttavat myös ryhmän koko, lasten temperamentit sekä taidot. (Suomen Latu s.a.b.) Ilonlaakson päiväkodissa järjestetään aktiivisesti Metsämörrien ja Metsänuppusten retkiä lähiluontoon. Jokaiseen luontoretkeen on sisällytetty paljon tietoja ja taitoja erilaisten leikkien, laulujen, tutkimisen ja kokemisen avulla. (Pikku Leijona Oy:n [www-sivu s.a.](http://www-sivu.s.a.))

KUVA 1. Metsämörri-satuhahmo (Rautiainen 2017-09-08b.)

Vihreä lippu on kestävän kehityksen ohjelma, joka on tarkoitettu päiväkotien, koulujen, oppilaitosten sekä nuorten vapaa-ajan toimijoille. Toiminta on osa kansainvälistä Eco-schools ohjelmaa ja toimii lähes kaikissa Euroopan maissa sekä muissa maanosissa kuten Aasiassa. Toimijan täyttäessä tietyt kriteerit saa hän vihreän lipun käyttöoikeuden. Ohjelman periaatteita ovat osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatus arjessa, jatkuva parantaminen suunnitelmallisen kehityksen suhteen sekä yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Osallisuudella tarkoitetaan, että lapset ovat mukana aktiivisina toimijoina osallistuen projektien suunnitteluun, toteutukseen ja tulosten arviointiin. (Vihreä lippu s.a.)

Vihreä lippu -ohjelmassa on kuusi teemaa: vesi, energia, jätteiden vähentäminen, lähiympäristö, kestävä kulutus ja yhteinen maapallo (Vihreä lippu -toimintasuunnitelma ja vihreä lippu -raportti s.a.). Vihreä lippu -toiminta alkoi Ilonlaakson päiväkodissa vuonna 2009. Ilonlaakso sai vuonna 2010 lipun osiosta ”Jätteiden vähentäminen”, vuonna 2012 osiosta ”Energia”, vuonna 2014 osiosta ”Vesi” ja vuonna 2016 osiosta ”Lähiympäristö”. (Tuppurainen 2017-09-07.) Teemassa ”Jätteiden vähentäminen”, Ilonlaakson vihreä lippu -tapaan kuuluu muun muassa jätteiden lajittelu, askartelumateriaalien käyttäminen metsästä ja kierrätysmateriaaleista (kuva 2), ruoanvalmistuksen mitoittaminen syöjien mukaan sekä tähderuoan jatkoohyötykäyttö (Anomus kestävälle vihreä lippu -tasolle s.a.). Syyskuusta 2017 alkaen päiväkodilla kiinnitetään erityistä huomiota seka- ja biojätteen määrään. Jätteiden määristä tehdään alku- ja loppumittaukset. Tänä aikana kiinnitetään huomiota esimerkiksi pakkauksiin ja niissä käytettäviin muovijätteisiin sekä lasten annoskokoja huomioidaan tarkemmin. (Konttinen 2017-09-18.) Teemassa ”Energia” päiväkodin tapoihin kuuluvat muun muassa valojen sammuttaminen huoneista, joissa ei oleskella sekä pyykkien kuivattaminen huoneilmassa. Teemassa ”Vesi” huomioidaan käsipesuveden mittaus, seuranta sekä opastus ja astioita ei tiskata juoksevan veden alla sekä pestään täysiä tiski- ja pyykkikoneellisia. ”Lähiympäristö” teemassa päiväkotiperusti kasvit kasvatetaan lasten kanssa, josta huolehditaan yhdessä. He myös keräävät metsästä marjoja, pesuaineet ovat ekologisia ja he suosivat lähiruokaa; perunanviljelijä tuo perunat ja lihat tilaavat Savo-Karjalan lihalla. (Anomus kestävälle vihreä lippu -tasolle s.a.)

KUVA 2. Luonnonmateriaalien hyödyntäminen askartelussa. (Rautiainen 2017-09-08a.)

Vuonna 2016 Ilonlaakoson päiväkoti sai Kestävä vihreä lippu -sertifikaatin pitkäjänteisestä ja korkeatasoisesta ympäristökasvatustyöstä (Pikku Leijona Oy:n www-sivu s.a.). ”Ympäristökasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot sekä toimintatavat muuttuvat kestävä kehityksen mukaisiksi” (Vihreä lippu -toimintasuunnitelma ja vihreä lippu -raportti s.a.). Kestävä vihreä lippu -tason saavuttamisen ehtoina ovat, että toimintayksikkö jatkaa vihreä lippu -toimintaa kriteereiden mukaisesti, eri teemoista omaksutut toimintatavat ovat jääneet pysyviksi käytännöiksi ja toimintayksikkö on saavuttanut lipun vähintään kahdesta eri teemasta (Anomus kestäväälle vihreä lippu -tasolle s.a.).

2.2 Lapsen päiväkodin aloitus – merkittävä vaihe perheen elämässä

Lapsen päiväkodin aloitus vaikuttaa merkittävästi perheen elämään, kun perheen arki muuttuu. Päiväkodin aloittaminen saa aikaan monenlaisia tunteita niin vanhemmassa kuin lapsessakin. Se saattaa herättää huolta, syyllisyyden tunnetta, levottomuutta tai innostusta. Yleisiä kysymyksiä päiväkodin henkilökunnalle ovat: millaisia lapsia ja perheitä on tulossa, minkä ikäisiä lapset ovat, onko monta samanaikaista aloittajaa, miten päivien kulku ja henkilökunnan työnjako toimivat? Lapsi itse ei osaa miettiä tulevaa, vaan hän elää vahvasti tässä ja nyt. Lapsi on utelias kohtaamaan uutta. Lapsen mieleen heijastuvat hänelle tärkeiden ihmisten päiväkodin aloitukseen liittämät tunteet, asenteet ja toiminta. (Munter 2002, 35.)

Päiväkodin aloitus on tulevien päiväkotiviikkojen ja vuosien kannalta kriittinen jakso. Lapsi on elämänmuutoksen kohtaamisessa täysin riippuvainen vanhemmistaan ja päiväkodin henkilöstöstä. Muutoksia tapahtuu lapsen elämän monilla alueilla, mitkä kietoutuvat lopulta yhteen. Tärkeimmät muutokset ovat lapsen subjektiasemassa, ihmissuhteissa, päivän kulussa ja toimintakulttuurissa sekä fyysisessä ympäristössä. Subjektiasemalla tarkoitetaan lapsen asemaa tahtovana, tuntevana ihmisenä ja siihen liittyvää kokemusta toimijuudesta. (Munter 2002, 36–37.) Muutokset, joita päiväkodin aloittaminen tuo mukanaan, eivät ole vain päiväkodissa tapahtuvia, vaan asiat muuttuvat myös kotona. Perheen päiväjärjestys, arkirutiinit, ihmissuhteet ja mahdollisesti myös ilmapiiri kokevat muutoksen. Muutokset voivat vaikuttaa siihen, kuinka lapsi kokee tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi. (Munter 2002, 38.)

Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2017) on kiinnitetty erityistä huomiota lapsen varhaiskasvatukseen aloitukseen. Huoltajille taataan mahdollisuus tutustua toimintayksikköön ja sen toimintaan yhdessä lapsen kanssa kahden viikon ajan. Vanhemmilla on mahdollisuus arvioida hoidon aloitusta kolmen kuukauden kuluttua hoitosuhteen alkamisesta. Lisäksi huoltajien halutessa, lapselle nimetty työntekijä voi tehdä tutustumiskäynnin perheen kotiin. (Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta 2017, 17.)

Ilonlaakoson päiväkodissa lapsen päiväkodin aloitus lähtee aina lapsen ja perheen tarpeista sekä mahdollisista aikatauluista. Ilonlaakoson päiväkoti mahdollistaa perheelle tiiviit tutustumiskäynnit kahden viikon ajalle, pienten lasten kohdalla tutustumisaikaa on mahdollista pidentää. Tutustuminen aloitetaan pienin askelin. Ensimmäisenä päivänä tutustutaan ulkona ja leikitään vanhempien ollessa

mukana. Seuraavana päivänä käydään ulkoilun lisäksi sisällä leikkimässä ja tutustumassa. Lapsella ja vanhemmalla on mahdollisuus tulla aamupalalle ja lounaalle sekä jäädä päiväunille. Viimeisillä tutustumiskerroilla lapsi jää pieneksi hetkeksi päiväkotiin ilman vanhempia. Ajatuksena on, että kuulostellaan lapsen edellytyksiä, mihin hän on valmis. (Tuppurainen 2017-04-13.)

Opinnäytetyön tuotoksen eli esittelyvideon tavoitteena on helpottaa lapsen sopeutumista Ilonlaakoson päiväkotiin ja tehdä päiväkodin arkea tutummaksi uudelle lapselle ja hänen perheelleen. Esittelyvideota lapsi voi katsoa useasti vanhemman kanssa kotona. Videon avulla lapsi luo mielikuvia päiväkodista, joista voidaan kotona myös keskustella. Uusille perheille, jotka miettivät lapselleen päiväkotipaikkaa, esittelyvideo avaa päiväkodin arkea, päivän kulkua sekä päiväkodin arvoja ja painotuksia, jotka voivat vaikuttaa päiväkodin valintaan.

3 VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA

Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, kuten kerho- tai leikkitoimintana. Toimintamuodot eroavat toisistaan oppimisympäristöiltään, resursseistaan, henkilöstörakenteiltaan, lapsiryhmien koon perusteella sekä lapsen ja henkilöstön välisellä suhdeluvulla. Päiväkodeissa tapahtuva varhaiskasvatus on yleisin toimintamuoto, jossa toiminta on ryhmämuotoista. Ryhmien tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia. Lapsiryhmät muodostuvat eri tavoin, kuten iän, sisarussuhteen tai tuen tarpeen perusteella. Huomioon tulee ottaa myös henkilöstön mitoitus ja ryhmien enimmäiskokoon liittyvät säädökset. Vähintään kolmanneksen hoito- ja kasvatushenkilöstöstä tulee olla lastentarhanopettajan tehtävään soveltuvia, ja muulla henkilöstöllä tulee olla sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain kahdeksannessa pykälässä säädetty ammatillinen kelpoisuus. (Opetushallitus 2016b, 17.)

Varhaiskasvatusta ohjaavat Suomen perustuslaki (1999), varhaiskasvatuslaki (1973), asetus lasten päivähoidosta (1973) sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016). Sosiaalihuollon säännöksiä, hallintolakia (2003) ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta (1999) sovelletaan soveltuvin osin. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä tulee ottaa huomioon velvoitteet muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. (Opetushallitus 2016b, 14–15.)

Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudeksi, jossa pedagogiikka korostuu. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä sekä syrjimistä ehkäisevä palvelu, jossa opittavat tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta ja aktiivista toimijuutta. (Varhaiskasvatuslaki 1973, § 1–2a.)

Kunnat ovat velvoitettuja järjestämään varhaiskasvatuksen palveluja siinä määrin kuin kunnassa esiintyy tarvetta (Opetushallitus 2016b, 14). Esiopetus on myös varhaiskasvatusta, jota säätelee perusopetuslaki (1998). Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Lapsen huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen, mutta ennen koulun aloitusta oleva esiopetus on ollut velvoittava elokuusta 2015 alkaen. (THL 2017.)

Varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015. Uuden lain myötä päivähoitolain nimi muuttui varhaiskasvatuslaiksi (JHL s.a.). Varhaiskasvatuslaki määrittää Opetushallituksen varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastoksi, jonka tehtävänä on laatia muun muassa valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet julkaistiin 1.8.2016. Perusteiden pohjalta toteutetaan paikallisesti laadittavat suunnitelmat, jotka tuli ottaa käyttöön syksyllä 2017. Tämä koskee myös yksityistä palvelutarjoajaa. (OAJ s.a.) Varhaiskasvatuslain myötä varhaiskasvatus korvaa päivähoitotermin (JHL s.a.). Jatkossa korvaamme päivähoitotermin varhaiskasvatuksella myös opinnäytetyössä.

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) ovat ensimmäistä kertaa varhaiskasvatukseen perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys. Perusteet määrittävät varhaiskasvatukseen toteutumisen keskeiset tavoitteet ja sisällöt sekä varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välistä yhteistyötä ja monialaista varhaiskasvatuksen sisältöä. Tämä koskee myös kunnan hankkimaa muuta varhaiskasvatusta sekä yksityistä päiväkotitoimintaa ja perhepäivähoitajia. Varhaiskasvatukseen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. (Opetushallitus 2016b, 8.) Perusteiden pohjalta laaditaan sekä paikalliset että lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Paikallisessa suunnitelmassa painottuvat paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella kuuluu tehdä myös oma varhaiskasvatussuunnitelma, VASU. Näin pyritään takaamaan jokaisen lapsen yksilöllinen huomioiminen. (Opetushallitus 2016b, 8–10.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) arvopohja painottuu yleissopimukseen lasten oikeuksista (1991), varhaiskasvatukseen (1973) ja yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista (2016). Arvopohjan yleisperiaatteena ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus sekä lapsen syrjäntäkielto. (Opetushallitus 2016b, 18.)

Varhaiskasvatusta (1973) olevat varhaiskasvatukseen tavoitteet sekä keskeiset sisällöt ajanmukaistuvat ja konkretisoituvat perusteissa, jotka näkyvät muun muassa laaja-alaisen osaamisen kuvauksina, toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavina periaatteina sekä niiden pohjalta rakentuvana varhaiskasvatukseen pedagogisena toimintana. Varhaiskasvatusta otetut tavoitteet ohjaavat perusteiden, paikallisten sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteutumista ja arviointia.

Tässä laissa tarkoitetun varhaiskasvatukseen tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvu, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatustyöympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatustyöntekijöiden välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;

- 8) *kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;*
- 9) *varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;*
- 10) *toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhemmaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.* (Opetushallitus 2016b, 15–16.)

Kuopion kaupunki on laatinut valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, joka julkaistiin 22.8.2017 kasvun ja oppimisen lautakunnan hyväksymänä. Kuopion varhaiskasvatuksen painopistealueita vuonna 2016–2018 ovat leikki ja osallisuus (Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta 2017, 7, 28). Ilonlaakson päiväkotinoudattaa Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Oman yksikön painotukset he kirjaavat omaan toimintasuunnitelmaansa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) uudistuksen lähtökohtana ovat lasten muuttuneet kasvatusympäristöt sekä varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset. Perusteissa korostuvat lapsen laaja-alainen osaaminen ja oppimisen eri alueet, jotka ovat jatkumoa esi- ja perusopetukseen. Laaja-alaiset osaamisen alueet koostuvat tiedoista, taidoista, asenteista, arvoista sekä tahdosta. Laaja-alainen osaaminen jaetaan viiteen osa-alueeseen: ajatteluun ja oppimiseen, kulttuuriin, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun, itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin, monilukutaitoon ja tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen sekä osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Oppimisen alueet ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni ja kasvan, liikun ja kehityn. Jokaisella osa-alueella on omat tavoitteensa, joita kohti varhaiskasvatuksen toiminnalla, pedagogisilla järjestelyillä ja oppimisympäristöillä pyritään. Tavoitteita ei aseta siis lapselle vaan itse varhaiskasvatuksen toiminnalle. Tavoitteena on turvata lapselle toiminnan monipuolisuus, eheys ja kokonaisvaltaisuus. Lapsen oikeus on saada erilaisin työtavoin monipuolisia kokemuksia oppimisen eri osa-alueista. Omaehtoinen leikki, tutkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen sekä ilmaisu vahvistavat toiminallisuutta, osallisuutta sekä luovutusta lapsen toiminnassa. (Kola-Torvinen 2017, 13–14.)

3.2 Päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön sekä huoltajien välinen kasvatusyhteistyö

Kasvatusyhteistyöllä tarkoitetaan huoltajien ja henkilökunnan toimimista yhteisten tavoitteiden mukaan, jotka tukevat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Toimiva kasvatusyhteistyö edellyttää toisten kunnioittamista, luottamusta ja vastavuoroisuutta. (Häkkinen, Kuokkanen ja Virolainen 2014, 37; Piironen-Malmi ja Strömberg 2008, 62–63.) Perusajatuksena on, että sekä vanhemmillla että henkilökunnalla on arvokasta tietoa lapsesta ja hänen kehityksestä (Piironen-Malmi ja Strömberg 2008, 62).

Vuoden 2005 varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisestä yhteistyöstä käytettiin käsitettä kasvatuskumppanuus (Stakes 2005, 31). Nykyisissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) kasvatuskumppanuus käsite on jäänyt pois, saaden tilalleen käsitteen kasvatusyhteistyö (Opetushallitus 2016b, 32–33). Kalliala (2012, 93–94) on

kritisoinut kasvatuskumppanuus käsitettä. Hänen mielestään sana kumppanuus viittaa suhteeseen, joka pohjautuu vapaaehtoisuuteen. Päiväkodissa vanhemmat ja henkilöstö eivät kuitenkaan voi valita toisiaan. Kumppanuus käsitteellä korostetaan suhteen tasavertaisuutta. Kallialan mukaan päiväkodin henkilöstön ja vanhempien epäsymmetrinen suhde on vuorovaikutuksen lähtökohta, joka nähdään kuitenkin usein ongelmana. Sosiaali- ja terveystieteissä asiantuntijatieoilla on vahva asema ja myös päiväkodeissa tämä tulisi nähdä positiivisena asiana, kun tietoa käytetään lasten hyväksi eikä heitä vastaan. Lähtökohtana ei siis tulisi olla niinkään tasavertaisuus, vaan kunnioittava suhtautuminen toiseen.

Kasvatusyhteistyötä määrittelee neljä eri lähtökohtaa. Ensimmäinen lähtökohta on kulttuuriset arvot. Kasvatusyhteistyöhön vaikuttaa se, millaisia arvoja ja rooleja perheessä on ja millaisia odotuksia niihin liittyy. Toinen määrittely liittyy perheen elämäntilanteeseen ja siihen, miten perhe itse kokee oman elämänsä. Kolmas yhteistyöhön vaikuttava lähtökohta on päiväkodin organisaatio ja se millaisia arvoja päiväkotitoiminnassa noudattaa. Viimeinen lähtökohta yhteistyölle on henkilökunnan ammattitaito; Ovatko henkilökunnan asenteet, työtavat ja toiminta sellaisia, että ne tukevat kasvatusyhteistyötä? (Häkkinen ym. 2014, 37.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) korostuu lapsen ja vanhemman osallisuus. Osallisuus on keskiössä pedagogisen toiminnan toteutuksessa. Ennen uutta varhaiskasvatustalain lakia päivähoitolaissa ei ollut varsinaista osallisuuteen ja vaikuttamiseen koskevaa säädöstä. Uuteen varhaiskasvatustalain lakiin on lisätty yleissäännös osallisuudesta ja vaikuttamisesta käsitellen sitä lapsen ja huoltajien kannalta. Lapsen huoltajille on tarjottava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatustalain 1973, § 7b.) Kasvatusyhteistyötä tukevat keskinäisen luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyön muodostuminen vanhempien kanssa edellyttää henkilökunnalta vuorovaikutusta, aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuden ja vanhemmuuden kysymykset. Monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi. (Opetushallitus 2016b, 32–33.)

Koko perheen osallisuus näkyy vahvasti Kuopion varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lasten ja perheiden osallisuus on listattuna Kuopion omiin varhaiskasvatuksen arvoihin palveluhenkisyiden ja luottamuksellisuuden lisäksi. Vuosien 2017–2018 painopistealueina ovat lapsen ja huoltajien osallisuus. Yhteistyö rakentuu hyvän vuorovaikutuksen ympärille, jossa toteutuvat kuuleminen, kunnioittaminen, luottamuksellisuus ja dialogisuus. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä kiinnitetään huomiota muun muassa siihen, että lasten leikeistä ja kokemuksista keskustellaan päivittäin yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajia kannustetaan yhteistyöhön päiväkodin kanssa, kuten osallistamalla toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi huoltajat arvioivat säännöllisesti varhaiskasvatuksen toteutumista. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintätekniologiaa, kuten Muksunettiä. Sähköisiä palveluita kehitettäessä huomioidaan asiakaslähtöisyys ja asiakkaan tietosuoja. (Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta 2017, 19, 32 ja 37.)

Ilonlaakson päiväkodinjohtaja Tuppurainen korostaa kasvatusyhteistyössä kunnioitusta perheiden arvoja kohtaan sekä dialogisuutta perheiden kanssa. Vanhempia ja vanhempien toiveita tulee kuunnella eikä olettaa, että päiväkodin henkilöstö tietää, kuinka lasta tulee hoitaa. Päiväkodin tehtävänä on järjestää sellaista pedagogista toimintaa, jota lapsi tarvitsee. (Tuppurainen 2017-04-13.)

Päiväkodin arjessa tapahtuvien kohtaamisten kautta on tärkeää lisätä vanhempien luottamusta päiväkotiin ja sen henkilöstöön. Esittelyvideolla pyrittiin tähän samaan. Esittelyvideo tuo esiin lasten arkea heidän näkökulmasta sekä konkretisoi vanhemmille päiväkodin arkirytmiiä. Esittelyvideo tuo esiin päiväkodin arvot ja toiminnan, tarkoituksena luoda turvaa ja luottamusta vanhemmille sekä herättää keskustelua niin uusien kuin entuudestaan tuttujen vanhempien kanssa tukien kasvatusyhteistyötä.

3.3 Lapsen osallisuus

Osallisuuden käsite on moniulotteinen ja siitä on monenlaisia tulkintoja (Turja 2012, 46). Stenwallin ja Seppälän (2008, 38) mukaan osallisuus voidaan määritellä ”Yhteisölliseksi vertaiskulttuuriksi, jossa lapsella on tunne yhteisöön kuulumisesta ja jossa hän saa osallistua omien kykyjensä ja halujensa mukaan, jossa häntä kuullaan ja hänen vaikutusmahdollisuuksiaan tuetaan ja jossa hän on mukana luomassa päiväkotia, sen toimintakäytäntöjä sekä oppimisen polkuja.” Ojala (2015, 129) kuvailee lapsen osallisuuden vuorovaikutuksessa tapahtuvaksi toiminnaksi, jossa muut toimijat arvostavat lapsen ajatuksia, tietoja, taitoja ja tunteita. Lapsella on käsitys itsestään toimijana, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia. Piironen (2007, 6) mukaan lapsen osallisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki valta ja päätösvalta siirtyvät lapselle, vaan toiminnan vastuu pystyy aina aikuisella.

Roosin (2017, 24) mukaan osallisuuteen kuuluu taito huomioida toiset. Osallisuus on yhteen kuulumista, yhteisöön liittymistä sekä siihen vaikuttamista. Osallisuudessa on kyse koko ryhmän jäsenten näkemysten huomioimisesta sekä kaikkien kanssa neuvottelemisesta, jotta löydetään kaikkia tyydyttävä ratkaisu. Osallisuuteen kuuluu myös se, että lapsella on mahdollisuus osallistua tai oikeus olla osallistumatta. Tulkinnoista yhteenvetona voidaan todeta, että osallisuus tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Olennaista on lapselle syntyvä tunne, että hänellä on mahdollisuus osallistua niin halutessaan. Yleissopimuksessa lasten oikeuksista (1991) kerrotaan, kuinka lapsella on oikeus ilmaista näkemyksensä häntä koskevissa asioissa. Nämä näkemykset on huomioitava lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapsella on myös oikeus ilmaista mielipiteensä, eli hänellä on vapaus hakea, vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia valitsemassaan muodossa, kuten suullisesti tai taiteen avulla. (Suomen unicef s.a.)

3.3.1 Roger Hartin teoria osallisuudesta

Roger Hart (1992, 8–9) on kehittänyt osallisuuden tikapuut (kuvio 1), joiden avulla lasten osallisuutta voidaan luokitella kahdeksan askelman avulla. Kolmella alimmalla askelmalla (manipulation, decoration ja tokenism) lapsen osallisuus ei ilmene ollenkaan. Tällöin lapsella ei ole ymmärrystä toiminnasta tai sen merkityksestä vaan osallisuus on näennäistä. Osallisuus lisääntyy sitä mukaa, mitä ylemmille askelmille tikapuilla mennään. Hartin (1992, 11–14) mukaan neljännellä askelmalla

(assigned but informed) lapsi ymmärtää projektin aikomukset ja on tietoinen siitä, kuka tekee päätökset ja miksi. Toiminta on lapselle mielekästä ja osallistuminen on vapaaehtoista. Tikapuiden viidennellä askelmalla (consulted and informed) toiminta on edelleen aikuisjohtoista, mutta lapsi ymmärtää, mistä toiminnassa on kyse ja lapsen mielipiteisiin suhtaudutaan vakavasti. Tällöin lapsen osallisuus alkaa lisääntyä. Kuudes askelma (adult initiated, shared decisions with children) on jo todellista osallistumista, koska lapset saavat osallistua myös päätöksentekoon. Seitsemännellä askelmalla (child initiated and directed) osallisuus on jo korkealla tasolla, koska toiminta on jo lapsilähtöistä ja -johtoista ja lapsi toimii yhteistyössä muiden kanssa. Viimeisellä eli kahdeksannella askelmalla (child initiated, shared decisions with adults) toiminta on lapsen aloittamaa ja johtamaa, ja päätöksiä jaetaan aikuisten kanssa.

KUVIO 1. Osallisuuden tikapuut (Hart 1992, 8.)

Oleellista Hartin mallissa on se, kuinka avoimesti lapselle kerrotaan hänen toimintaympäristöstään ja kuinka paljon hän voi itse vaikuttaa toimintaansa. Kun lapsi on tietoinen mistä toiminnassa on kysymys, hänellä on mahdollisuus ideoida ja olla mukana päätöksen teossa, syntyy lapselle kokemus siitä, että hän pystyy itse vaikuttamaan. (Turja 2012, 49.) Opinnäytetyössä tavoitteena oli vahvistaa päiväkodin lasten osallisuuden tunnetta. Hartin osallisuuden tikapuut -mallin avulla seurasi, kuinka lasten osallisuus toteutui opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa.

3.3.2 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Vuodesta 2015 alkaen lapsen osallisuus on ollut yksi Kuopion kaupungin varhaiskasvatuksen painopisteistä (Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta 2017, 27). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaan varhaiskasvatuksen kaikessa toiminnassa tulee edistää lapsen osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ja tätä edistäviä toimintatapoja tulee tietoisesti kehittää. Osallisuuden avulla lapselle kehittyy ymmärrystä yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja millaisia seurauksia eri valinnoilla on. (Opetushallitus 2016b, 30.) Lapsen pohtiessa yhdessä muiden kanssa omia kokemuksiaan ja näkemyksiään, saaden ideoita ja arvioida asioita sekä osallistua itse toimintaan, nähdään olevan myönteisiä vaikutuksia. Näin lasten yhteistyötaidot kehittyvät, käsitys itsestä selkiytyy sekä itseluottamus kasvaa. (Turja 2012, 52.) Lasten ollessa suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa mukana, he oppivat vuorovaikutustaitoja, yhteisten sääntöjen, sopimusten sekä luottamuksen merkitystä (Kola-Torvinen 2017, 14).

Osallisuutta painottava varhaiskasvatus mahdollistaa lapselle monien tärkeiden taitojen oppimisen kuten aktiivisuuden ja toisten huomioon ottamisen sekä kannustaa oma-aloitteellisuuteen. Varhaiskasvatus on oiva paikka tarjoamaan pienestä pitäen vaikuttamisen mahdollisuuksia ja malleja siitä, kuinka muiden kanssa ollaan yhdessä. Varhaiskasvatuksen päämääränä on kasvattaa lapsia yhteiskunnan jäsenyyteen. Tulevaisuudessa tarvitaan aktiivisia ja osaavia ihmisiä. Päiväkodissa harjoitellaan taitoja, jotka vahvistavat lasten aktiivista toimijuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Lapsen kokemus kuulluksi tulemisesta vaikuttaa heidän hyvinvointiin tässä hetkessä, mutta myös kantaen tulevaisuuteen. Aktiivisuus on läheisesti osallisuuteen liittyvä taito. Aktiivisuudella tarkoitetaan kykyä ajatella itse, ilmaista mielipiteitä ja olla aloitteellinen. Tämänkaltainen aktiivisuus edellyttää, että lapsi kokee hänen viestinnällään olevan todellista vaikutusta. Arjen keskellä lapsen osallisuus rakentuu vahvasti aikuisen ja lapsen oikeanlaisesta tavasta olla vuorovaikutuksessa. (Roos 2017, 23–24.) Lapsen äänen kuuleminen ja sen vieminen kohti arjen askareita, ideoiden kehittelyä sekä erilaisia projekteja on tärkeää sekä merkityksellistä.

4 TOIMINNALLISET TYÖPAJAT JA LASTEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

Opinnäytetyössä toteutettiin toiminnallisia työpajoja. Työpajojen tarkoituksena oli lisätä lasten osallisuuden tunnetta esittelyvideon suunnittelussa ja toteutuksessa sekä saada esille lasten näkökulmia ja ajatuksia päiväkodin arjesta. Työpajojen toiminta videokuvattiin, minkä avulla saimme materiaalia esittelyvideota varten. Työpajoja toteutettiin pienryhmissä, jolloin mahdollistettiin lapsen yksilöllinen huomioiminen ja hänen yksilölliset tarpeensa. Pienryhmätoiminta tukee myös lasten osallisuutta. Pienryhmissä on mahdollisuus saada hiljaisemman lapsen ääni kuuluviin. Lisäksi voidaan vastata helpommin lasten ideoihin ja aloitteisiin. (Aho 2017, 111–112.)

Haastattelu on yleinen keino lasten mielipiteiden ja toiveiden kuulemiseksi ja kartoittamiseksi. Lapsi on itse paras asiantuntija kertomaan omasta elämästä ja kokemusmaailmasta. Haastattelun avulla pyritään tavoittamaan lasten kokemuksia heidän omista lähtökohdistaan, ei aikuisen määrittämänä. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 129) mukaan lasten haastatteluissa olisi hyvä käyttää suullisen haastattelun rinnalla ei- kielellisiä menetelmiä, kuten leluja, piirroksia tai leikkiä. Alle 4-vuotiaan lapsen kielessä voi olla paljon sanoja, joille on hänelle itselleen oma merkityksensä, joten erilaisten menetelmien avulla varmistetaan asian ymmärrettävyys. Toiminnallisissa työpajoissa käytettiin kuvataidetta, mediaa ja draamaa videomateriaalin tuottamiseen.

4.1 Kuvataide lasten mielikuvien esiintuojana

Varhaisiän kuvataidekasvatuksessa on neljä osa-aluetta, jotka ovat kuvataiteellinen ilmaisu, kuvataiteellinen kokeminen, ympäristön esteettinen ja kulttuurinen kokeminen sekä median tarkastelu. Kuvataiteellisessa ilmaisussa lapsi harjoittelee erilaisia kuvallisia työskentelytapoja erilaisin menetelmin. Mikäli työskentelyn lähtökohdaksi on lapselle merkityksellinen teema, kokemus tai tehtävä, työskentelyllä voidaan syventää lapsen itsetuntemusta. Kuvataiteellisella kokemisella tarkoitetaan, että lapsi pääsee vastaanottamaan taidetta. Kyseessä voi olla taideteokset museoissa tai näyttelyissä, lastenkirjallisuuden kuvitukset tai toisten lasten itse tekemiä töitä. Ympäristön esteettisen ja kulttuurisen kokemisen avulla lapsi oppii havainnoimaan ja jäsentämään elinympäristöään. Monipuoliset kuvalliset työskentelytavat antavat lapselle mahdollisuuden tallentaa esimerkiksi vuodenaikojen vaihtelua. (Rusanen 2009, 50.)

Kuvataiteen avulla lapsi harjoittelee itsensä ilmaisemista, sekä lapsen kädentaidot, visuaalinen ajattelu ja mielikuviutus kehittyvät. Kuvia tekemällä lapset saavat mielikuvansa esiin sekä lapset ottavat kontaktia ympäristöönsä, viestien kuvien avulla. Kuvien tekemisen lisäksi myös niiden tarkastelu on yhtä tärkeää. (Häkkinen ym. 2014, 210–212.) Kun lapsi pääsee vuorollaan kertomaan omasta työstään, se on tilaisuus oman maailman jakamiseen ja näkyväksi tekemiseen. Näin lapsi saa myös yksilöllistä huomiota. Tämä kehittää myös lasten kuuntelemisen, keskustelemisen ja palautteen antamisen taitoja. Kuvallisessa työskentelyssä tarvitaan mielikuvia, jotka ovat syntyneet todellisuudesta tehtyjen havaintojen perusteella. Kuvallisissa töissä lapsi tekee näistä mielikuvista ja havainnoistaan näkyviä. Kuvataidekasvatuksessa ei tule kiinnittää huomiota työn lopputulokseen, vaan tukea itse prosessia. (Rusanen 2009, 49–54.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaan lapsella tulee olla mahdollisuus nauttia kuvien tekemisestä ja saada esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia taiteen äärellä, tehden itse ja nauttien muiden tuotoksista. Lapselle tulee tarjota erilaisia kuvan tekemisen tapoja ja välineitä, kuten kuvien maalaamista ja piirtämistä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän tekemiään tuotoksia ja kiinnitetään huomiota esimerkiksi kuvan esitysyhteyteen ja kuvan herättämiin tunteisiin. (Opetushallitus 2016b, 42–43.)

4.2 Mediakasvatus osallisuuden ja itsensä ilmaisun mahdollistajana

Nykyäänä media on suuresti läsnä lasten elämässä. Ensimmäiset kosketukset mediaan tulevat jo ennen syntymää esimerkiksi eri äänikokemusten kautta. Medialla tarkoitetaan erilaisia viestinnän välineitä ja sisältöjä kuten kuvia, kirjoja, televisiota, tietokoneita, tablettia, kännykkää, uutisia, tekstiviestejä ja lehtiä. Yhdessä nämä kaikki luovat mediakulttuuria, jonka keskellä elämme. (Stakes ja Opetusministeriö 2008, 6.) Lasten mediamaailma ja -kokemukset ovat läsnä jokapäiväisessä päiväkodin arjessa. Mediakulttuuri näkyy niin lasten leikeissä, leluissa kuin vaatteissa ja kokemusmaailma heijastuu perheiden mediakäytön ja vuorovaikutuksen käytännöissä. Mediakulttuuri on lasten keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö, joka heijastuu kasvatukseen arkeen ja kasvatukselliseen vuorovaikutukseen. Mediaan liittyvät kokemukset näkyvät myös aikuisten toiminnassa ja puheessa. (Sommers-Piironen ja Hemilä 2016, 45.)

Varhaiskasvatuksen suunnittelun lähtökohdat tulevat lasten elämästä ja mielenkiinnon kohteista. Myös monimuotoisen mediakulttuurin erilaiset laitteet ja sisällöt, leikit sekä lasten oma sisällöntuotanto tulee huomioida. (Mulari ja Lehtikangas 2016, 11.) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota lapsille yhtäläinen ja turvallinen oppimisympäristö, jossa median käyttötaitoja harjoitellaan aikuisen opastuksella. Tavoitteena on luoda tasapainoinen mediasuhde, jossa lapset voivat nauttia sekä hyötyä mediasta. Mediakasvatus tukee lasten kokonaisuhyvinvointia, jonka avulla sosiaaliset kyvyt ja tunteet kehittyvät. Nykymedian hallitsemista pidetään myös tärkeänä osana hyvää länsimaalaista yleissivistystä. (Mediakasvatusseura 2015.) Varhaiskasvatuksessa tulee kotikasvatuksen rinnalla antaa valmiuksia myös lasten tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan viestintä- ja tietoteknologian roolia arjessa sekä tutustutaan yhdessä erilaisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. (Kola-Torvinen 2017, 14.)

Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksella tarkoitetaan tavoitteellista varhaiskasvatusta, jossa osapuolina ovat kasvattajat, kasvatettavat ja mediakulttuuri. Päämääränä on medialukutaidon myötä tukea varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisia tavoitteita. (Salomaa 2016, 137–138.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) painottavat mediakasvatuksessa lasten näkemysten ja kokemusten kuulemista ja hyödyntämistä, jolloin lasten kokemustieto omasta mediakulttuurista nousee tärkeäksi. Varhaiskasvatuksessa tulee edistää lasten monilukutaitoa, medialukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista. (Sommers-Piironen ja Hemilä 2016, 45.) Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien, tulkintojen ja tuottamisen taitoja. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on osa monilukutaitoa. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitelmä, missä viestit voivat olla kirjoitettuja,

puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. Monilukutaito pitää sisällään erilaisia taitoja, kuten kuvanlukutaidon, numeerisen lukutaidon, medialukutaidon ja peruslukutaidon. Nämä ovat liitännässä ajattelun ja viestinnän taitoihin sekä kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoja eri tilanteissa. (MLL 2017, 11, 15.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) mediakasvatuksen tehtävänä on tukea mahdollisuuksia aitoihin osallistumisen kokemuksiin sekä aktiiviseen toimintaan itseään ilmaisten. Tärkeää on, että lapset saavat kokea, että heidän tärkeille asioilla on tilaa päiväkodissa sekä niihin suhtaudutaan myönteisesti ja arvostaen. Mediakasvatus on mediakokemusten rikastamista. (Mertala ja Salomaa 2017, 21–22.) Mediakasvatuksen avulla lapsia voidaan ohjata hyödyntämään median mahdollisuuksia esimerkiksi tutkivassa oppimisessa, erilaisten ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä kohdistamalla lapsen utelias katse ja kokeilu eri medioiden tuotantoprosesseihin ja ilmaisumuotoihin. Näin voidaan toteuttaa tavoitteellista pedagogista toimintaa, jonka avulla tuetaan medialukutaidon kehittymistä. (Salomaa 2016, 137.) Medialukutaidoilla tarkoitetaan kykyä käyttää, ymmärtää ja luoda mediaa ja viestintää erilaisissa tilanteissa. Medialukutaito pitää sisällään eri mediavälineet, sisällöt, ilmiöt, erilaiset näkökulmat, tavoitteet sekä lukutaidon oluttavuudet. Medialukutaito on siis mediakasvatuksen tuotos, oppijoiden tietämys ja taidot. (MLL 2017, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) jättävät mediakasvatuksen konkreettisen toteuttamisen kuitenkin hyvin avoimeksi, sillä perusteissa ei puhuta minkään tietyn välineen käyttämisestä tai tiettyjen sisältöjen läpikäymisestä (Mertala ja Salomaa 2017, 21).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) velvoittavat käyttämään sekä tuottamaan itse mediaa lasten kanssa. Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2017) monilukutaidossa ja tieto- ja viestintäteknologian osa-alueessa, tavoitteena on muun muassa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa luontevasti pedagogisena työvälineenä sekä tarjota monipuolisia mahdollisuuksia kokeilla ja tuottaa itse. Näin edistetään yhteisöissä toimimisen taitoja sekä ilmaisun kehittymistä. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää myös laitteiden turvalliseen käyttöön. (Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta 2017, 26, 53.)

Varhaiskasvatuksessa sovellettavien työskentelytapojen on tuotava näkyväksi ja kuuluvaksi lasten ajattelua. Näin voidaan vahvistaa muun muassa lasten osallisuutta, vaikuttamista, ajattelua ja oppimista sekä monilukutaitoa. Tieto- ja viestintäteknologia-asioiden opettelu on osa mediakasvatusta, sillä esimerkiksi digitaaliset laitteet ja niiden sisällöt muodostavat suuren osan nykypäivän mediaympäristöstä. Mediaa voidaan lähestyä useasta eri näkökulmasta. Lapsella voi olla jo kokemusta mediavälineiden käytöstä, mutta hän ei välttämättä osaa tulkita median viestejä. Kaikki lapset ovat varmasti olleet kuvattavana, mutteivat ole päässeet itse kuvaajiksi. Yksi mediakasvatuksen tasa-arvoisista tehtävistä onkin mediatoimijuuskokemusten rikastuttaminen. Tarjotaan lapsille mahdollisuus sekä tekemiseen että kokemiseen. (Mertala ja Salomaa 2017, 22.) Tärkeää on kuitenkin tiedostaa, ettei varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) aseta tavoitteita lasten osaamiselle. Jokainen lapsi kelpaa siis koulutielle yksilöllisillä mediataidoillaan. (MLL 2017, 11.)

Mularin ja Lehtikankaan (2016, 90, 93) mukaan valokuvaamista voidaan hyödyntää myös toiminnan dokumentoinnissa sekä lasten ilmaisun välineenä. Valokuvaus ja videokuvaus menetelminä tuovat esiin lasten arjen ulottuvuuksia, tärkeitä paikkoja, vuorovaikutusta sekä lastenkulttuuria. Videokuvaamisella voidaan saada selville lastenkulttuuriin kuuluvaa hiljaista tietoa vertaissuhteista, leikeistä ja siitä, kuinka mediasisällöt lomittuvat osaksi lasten puheita ja leikkejä.

4.3 Draama lasten ilmaisun keinona

Draamakasvatusta käytetään yleiskäsitteenä kaikille varhaiskasvatuksessa käytettäville erilaisille draaman ja teatterin toimintamuodoille. Teatteri- ja draamatoiminnassa on kuitenkin eroja. Teatterissa keskitytään esityksen valmistamiseen ja tähdätään esitykseen, mutta draamassa painotus on enemmänkin toimimisessa eli prosessissa. (Toivanen 2009, 30.) Yksi draamatyöskentelyn muoto on näytelmällinen leikki. Näytelmällisessä leikissä on mukana teema tai tarina, joka antaa leikille alun ja lopun ja määrittelee tapahtumien sävyä. Tarina asettaa leikille raamit, jonka mukaan määräytyvät roolit ja säännöt, mitä leikissä voi tapahtua. Näytelmäleikki voi pitää sisällään lapsen luovaa leikkiä, roolileikkiä, sääntöleikkiä, mielikuvitusleikkiä sekä lapsen ja ohjaajan kokemuksia. Esimerkiksi kotileikissä äidin roolissa leikkiessään, lapsi tekee kuten äiti ”yleensä tekee”; millainen on hänen roolinsa perheessä ja kuinka hän toimii. (Helenius ja Lummelahti 2013, 123–124.) Rooli- ja sääntöleikkejä, joihin kuuluu matkimiselementti ja eri roolit, voidaan käyttää 3–4-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten kanssa (Toivanen 2009, 32).

Draamakasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen itseluottamuksen, myönteisen minäkäsityksen, keskittymiskyvyn ja mielikuvituksen kehittymistä. Draaman avulla tuetaan lapsen kehoahmottamista, kielen kehitystä sekä yhteistyötaitojen kehittymistä. Draama kehittää lapsen tunteiden ilmaisua. Lapsi saa myös kokemusta omien ajatustensa ja mielipiteiden esittämisestä omana itsenään ja roolissa. (Toivanen 2009, 32.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaan lasta tulee rohkaista sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun esimerkiksi draamaa, tanssia ja leikkiä käyttäen. Lapsen tulisi saada kokemuksia spontaanista toiminnasta, mutta myös yhteisesti lasten kanssa suunnitellusta, toteutetusta ja arvioidusta luovasta prosessista. Toiminnan tavoitteena on tarjota lapsille mahdollisuus kielelliseen ja keholliseen kokemukseen sekä ilmaisuun ja viestintään. (Opetushallitus 2016b, 43.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää menetelmä, jonka avulla päiväkodin aloittava lapsi ja vanhempi pääsevät tutustumaan päiväkodin arkeen etukäteen, ennen hoidon aloitusta. Opinnäytetyössä tuotettiin esittelyvideo Luonnossa Kotonaan Ilonlaakson päiväkodista. Esittelyvideo on julkinen ja se on julkaistu muun muassa Pikku Leijona Oy:n internetsivuilla. Tehty video on myös väline lisäämään Pikku Leijona Oy:n tunnettavuutta avaten näin mahdollisille tuleville asiakasperheille päiväkodin arkea, arvoja ja toimintatapoja. Esittelyvideon tavoitteena oli myös vahvistaa vanhempien ja kasvat- ja hoitohenkilöstön välistä kasvatusyhteistyötä. Ilonlaakson päiväkodin lapset osallistettiin esittelyvideon suunnitteluun ja toteutukseen, minkä tavoitteena oli lisätä lasten osallisuuden tunnetta. Opinnäytetyön toiminnallisella osuudella loimme pohjaa mediakasvatukselliselle toiminnalle, hyödyntäen eri viestintä- ja teknologiavälineitä.

Opinnäytetyössä kerättiin teemahaastattelun avulla tietoa päiväkodin kasvat- ja hoitohenkilöstöltä siitä, millaisia asioita he toivoivat esittelyvideolla olevan. Näiden pohjalta tehtiin esittelyvideon runko ja hahmoteltiin, mitä esittelyvideossa tuli painottaa. Selvitimme haastatteluiden avulla myös, kuinka kasvat- ja hoitohenkilöstö määrittelevät ja kokivat kasvatusyhteistyön ja lapsen osallisuuden sekä tulisiko niitä heidän mielestään kehittää. Saatuamme esittelyvideon teemat kokosimme lapsilta aineistoa teemojen sisällöistä toiminnallisissa työpajoissa. Lapset saivat kertoa, kuinka he kokivat teemat ja mitä he pitivät niissä merkityksellisenä. Kasvat- ja hoitohenkilöstön esiin tuomista teemoista ja lapsien ajatuksista muodostui pohja videon käsikirjoitukselle. Ennen lasten haastatteluja kerroimme vanhemmille tulevasta opinnäytetyöprojektistä saatekirjeellä (liite 1). Saatekirjeen mukana oli myös videointilupa (liite 2).

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa esiintyy tutkimuksellisia elementtejä. Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja käytännönläheinen, ja siinä osoitetaan tutkimuksellista työtettä sekä alan tietojen ja taitojen hallintaa. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toimien ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjeistämistä tai järjestämistä, jolloin työ voi olla esimerkiksi ammatilliseen käyttöön suuntaava ohjeistus, perehdyttämisopas tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. Toteutustapana voi olla kohderyhmästä riippuen esimerkiksi kansio, portfolio, kirja tai cd. (Vilka ja Airaksinen 2004, 9–10.) Opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen kuului videon suunnitteluosuudet, päiväkodilla tehtävät työpajat, videointi sekä haastattelut. Opinnäytetyön raporttiosuus koostui ammattikirjallisuuden teoriaosuuksista, verkkojulkaisuista sekä teemahaastatteluiden ja toiminnallisten työpajojen aineistoista.

Toiminnallisen opinnäytetyön lopullinen tuotos on aina jokin konkreettinen tuote (Vilka ja Airaksinen 2004, 52.) Raportissa käsitellään konkreettisen tuotoksen, meidän tapauksessamme esittelyvideon, saavuttamiseksi käytettyjä keinoja. Vilka ja Airaksinen (2004, 52–53.) ohjeistavat, että opinnäytetyössä noudatetaan oman ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeita sekä markkinoinnin välineitä kuten viestintää ja visuaalisuutta. Toiminnallisten opinnäytetöiden yhteinen piirre on

kokonaisilme, josta voidaan tunnistaa tavoitellut päämäärät. Tärkeää on pohtia mikä on työn toteutuksen muoto, jotta se palvelee kohderyhmää parhaiten. Tavoitteena on, että tuote erottuu edukseen muista vastaavanlaisista tuotteista.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksellinen ote liittyy idean tai tuotteen toteutustapaan. Toteutustavalla tarkoitetaan keinoja, joilla materiaali tuotteen sisällöksi hankitaan sekä keinoja, jolla tuotteen valmistus sekä visuaalinen ilme toteutetaan. Tutkimuksellisen menetelmän käyttö ei kuitenkaan ole pakollista toiminnallisessa opinnäytetyössä. Yleensä tutkimuksellinen ote valitaan työhön, kun halutaan selvittää millainen tuote tavoittaa kohderyhmän, mikä on toimeksiantajan toive sekä mitkä ovat omat tavoitteet työlle. Tutkimusmenetelmä voi olla joko määrällinen eli kvantitatiivinen tai laadullinen eli kvalitatiivinen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimusmenetelmät ovat hieinan väljempää verrattuna tutkimukselliseen opinnäytetyöhön, vaikka molemmissa tiedon keräämisen keinot ovat samat. (Vilka ja Airaksinen 2004, 56–57.)

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Tutkimuksella voidaan selvittää kirjoittamatonta faktatietoa, eli asioita, joita ei ole kirjoitettu minnekään. Aineiston keräämisen keinona voidaan käyttää yksilö- tai ryhmähaastattelua tai teemahaastattelua, jos tavoitteena on saada tietoa jostakin tietystä teemasta. Tutkimustietoa antaa suuntaa opinnäytetyölle, eli saatuja tietoja ei tarvitse analysoida yhtä tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. (Vilka ja Airaksinen 2004, 56–58.) Seuraavaksi esittelemme teemahaastatteluiden ja toiminnallisten työpaikkojen toteutusta, saatuja aineistoja sekä videon tuotteistamisprosessia.

5.2 Päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön haastattelut

Päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstöä haastateltiin teemahaastattelulla. Teemahaastattelussa on tietyt teemat, joiden varassa haastattelu etenee. Kysymysten muoto ja järjestys voi vaihdella, mutta se ei ole kuitenkaan täysin vapaa haastattelu, joten puhutaan puolistrukturoidusta haastattelumenetelmästä. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 48.) Valitsimme teemahaastattelun, koska meillä oli tietyt teemat, joista kaipasimme tietoa. Teemojen pohjalta hahmoteltiin teemahaastattelun runko (liite 3). Halusimme, että haastattelun aikana syntyisi keskustelua ja voisimme esittää tarkentavia kysymyksiä, joita ei strukturoidulla haastattelulla olisi mahdollista saavuttaa.

Haastattelimme Ilonlaakson päiväkodinjohtajaa sekä kaksi lastenhoitajaa. Ensimmäinen haastattelu sovittiin pidettäväksi 13.4.2017, jolloin paikalla piti olla päiväkodinjohtaja ja lastenhoitaja 3–5-vuotiaiden ryhmästä. Lastenhoitaja oli estynyt tulemaan paikalle. Toteutimme haastattelun yksilöhaastatteluna saadaksemme päiväkodinjohtajalta tarvittavaa tietoa, jotta opinnäytetyömme voisi edetä. Haastattelu tallennettiin, jotta pystyimme palaamaan siihen uudelleen. Haasteellisista aikatauluista johtuen toteutimme kahden lastenhoitajan haastattelut teemahaastattelurungon avulla sähköpostitse. Toinen haastatteluista lastenhoitajista työskenteli alle 3-vuotiaiden ryhmässä ja toinen 3–5-vuotiaiden ryhmässä.

Päiväkodinjohtaja toivoi, että kaikki Pikku Leijona Oy:n päiväkotiyksiköt esiteltäisiin esittelyvideossa. Pääpaino esittelyvideossa oli kuitenkin Ilonlaakson päiväkodissa. Haastattelussa tuli esille seuraavat teemat: päiväkodin päivärytmi, Luonnossa kotonaan pedagogiikka, oman emännän käyttö sekä päiväkodin arvot ”hellästi”, ”huolella” ja ”harkiten”. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman myötä Pikku Leijona Oy:n arvot muuttivat hieman muotoaan. Syksystä 2017 lähtien arvoihin lukeutuvat turvallisuus, kodinomaisuus, yksilöllisyys, lapsilähtöisyys ja tiivis yhteistyö vanhempien kanssa. Lastenhoitajien haastatteluista esiin nousevia teemoja olivat päiväkodin päivärytmi, kodinomaisuus, luontopainotus, luonnossa tutkiminen lapsen ehdoilla, hellä ja lämmin hoiva sekä oman emännän käyttö. Haastatteluiden pohjalta videon rungoksi valikoitui muiden yksiköiden esittely, jonka jälkeen esitellään Ilonlaakson päiväkodin arkirytmi eli lapsen saapuminen hoitoon, aamupala, aamupiiri, ulkoilu, lounas, lepoaika, välipala, ulkoilu ja kotiin lähtö. Videon avulla päiväkotiin tutustuvalla perheelle tulee selkeä kuva päiväkodin arjen rutiineista.

5.3 Lapset osallisina toiminnallisissa työpajoissa

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa haluttiin saada selville lasten ajatuksia ja näkökulmia kasvat- ja hoitohenkilöstön teemahaastatteluissa esiin nousseiden teemojen sisällöistä. Valitsimme toiminnalliset työpajat, jotta lasten tuomien asioiden ymmärrettävyys varmistuisi sekä heidän osallisuuden tunteensa lisääntyisi. Työpajojen avulla pyrittiin tuomaan esille lasten näkökulmat ja ajatukset teemoista. Hirsjärvi ja Hurme (2008, 129–130) painottavat, että haastattelutilanteessa tulee huomioida sen pituus, sillä lapsen voi olla vaikea keskittyä pitkiä aikoja. Mikäli haastattelija on lapselle vieras, saattaa tämä vierastaa haastattelijaa. Olisi hyvä, että lapsen tutustutaan etukäteen, esimerkiksi osallistamalla päiväkodin arkeen parin päivän ajan.

Käytimme toiminnallisissa työpajoissa myös leikkipedagogista työskentelytapaa. Leikkipedagogisessa työskentelytavassa yhdistyvät leikki ja kulttuuri sekä eri taidelajit tukevat toisiaan. Leikin avulla pyritään luomaan uusia merkityksiä. Lapsi ei siis vain löydä ja opi jo olemassa olevaa tietoa, vaan leikin avulla tietoa ja kokemuksia tulkitaan ja muokataan uudelleen. Tällöin toiminnat ja esineet voivat saada uusia merkityksiä. (Lindqvist 1998, 79.) Leikkipedagogiikassa olennaista on lasten ja aikuisen yhteinen juonellinen toiminta ja leikki. Aikuisella on merkittävä rooli, hänen käyttäessään tietoisesti ja aktiivisesti luovia menetelmiä ja mielikuvitusta työskentelyssään. (Hakkarainen ja Brèdikytè 2013, 1; Lindqvist 1998, 79.) Sadun maailma tai roolihahmon käyttäminen on hyvä keino saada lapset mukaan leikkimaailmaan ja kehittämään leikkiä yhdessä. Aikuisen asema leikissä ei ole toimia auktoriteettisesti, vaan aikuisesta tulee leikkikaveri. Lapselle ei kerrota mitä hänen tulisi toiminnan avulla oppia. Kun lapsi on vapaalla oppisen alueella, tapahtumien mielekkyys synnyttää lapselle motivaation uuden oppiseen. (Hakkarainen ja Brèdikytè 2013, 1.)

Työpajojen menetelmien valinnoissa pyrimme monipuolisuuteen, jotta ne tukisivat lasten kehitystä ja oppimista eri oppimisen alueilla. Menetelmiksi valitsimme kuvataiteen, mediakasvatuksen sekä draaman. Valitsimme kuvataiteen, koska se oli lapsille jo entuudestaan tuttua ja heille luontainen tapa toimia. Kuvataide tuli esille myös kasvat- ja hoitohenkilöstön haastatteluissa. Kuvataide oli

helposti toteutettavissa päiväkodilla. Valitsimme mediakasvatuksen, koska halusimme rikastuttaa lasten mediakokemuksia sekä luoda pohjaa mediakasvatukselliselle toiminnalle. Mediakasvatusta ei ollut aiemmin toteutettu Ilonlaakson päiväkodissa, joten tämä oli myös uusi menetelmä kasvatusta ja hoitohenkilöstölle. Näytelmällisen leikin valitsimme, koska päiväkodinjohtajan haastattelusta kävi ilmi, että osa lapsista haluaa leikkiä omaehtoisesti aamupiiriä ja näyttellä aamupiirin vetäjää. Tämän menetelmän avulla saimme hyvin tietoa siitä, miltä aamupiiri näyttää lasten näkökulmasta katsottuna ja millaisia kokemuksia heillä siitä on. Näin lasten näkökulmaa ja osallisuutta saatiin tuotua mukaan myös esittelyvideolle.

Tutustuimme kahden päivän ajan päiväkodin toimintaan sekä lapsiin ennen varsinaisten työpajojen aloittamista. Lapsiin tutustuminen alkoi yhteisellä aamupiirillä, jossa kerroimme, keitä olemme. Mukanamme meillä oli dinosaurus- hahmo (kuva 3). Helenius ja Lummelahki (2013, 123) toteaa, että satujen ja tarinoiden maailma vetää lapsia puoleensa ja toimii innoittajana. Kerroimme lapsille tarinan, jonka mukaan dinosaurus oli matkannut tänne kaukaa valovuosien takaa ja kaikki nykypäivän asiat olivat hänelle uusia ja ihmeellisiä. Nyt hän oli tullut tutustumaan Ilonlaakson päiväkotiin ja kaipasimme lasten apua, jotta he voisivat opettaa dinosaurukselle uusia asioita ja kertoa hänelle päiväkotiarjestaan. Halusimme käyttää satuhahmoa ja sadun maailmaa, mikä toimi kantavana teemana koko projektin ajan. Hahmon avulla myös arempien lasten oli helpompi tuoda mielipiteitään ilmi kertoen asioista dinosaurukselle, eikä meille. Dinosaurus toimi myös lasten motivoinnissa työpajoissa sekä kuvausten aikana. Dinosaurus sai erittäin hyvän vastaanoton. Ensimmäisellä aamupiirillä lapset saivat päättää dinosaurukselle nimen ja esitellä itsensä hänelle. Lapset päättivät yhdessä, että dinosauruksesta tulisi Martta ja näin Martan matka päiväkodilla sai alkunsa. Päiväkodilla ollessamme, käytimme aamupiirillä Martan kuvaa, jotta lapset tiesivät, että kyseessä on kuvauspäivä, lasten mukaan "Martta-päivä".

KUVA 3. Dinosaurus Martta (Tuntematon kuvaaja 2017-09-18.)

Tutustumispäivinä olimme myös vanhempien tavattavissa aamusta sekä iltapäivästä. Koimme tärkeäksi esitellä itsemme kasvotusten ja tarjota vanhemmille mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen. Tavoitteena oli, että tämä lisäisi kasvatusyhteistyötä sekä luottamusta myös meidän ja vanhempien välillä. Tällä saattoi olla myös positiivinen vaikutus videolupien saantiin. Lapsista 17 sai esiintyä tunnistettavasti esittelyvideolla ja kuusi lasta sai osallistua esittelyvideoon niin, etteivät olleet tunnistettavissa. Toiminnallisen osuuden aikana osa Ilonlaakson päiväkodin lapsista ei ollut vielä aloittanut hoitoa, joten palautuneiden kuvauslupien määrä ei vastaa lasten kokonaislukumäärää. Videointilupien saatua, suunnittelimme työpajojen ja kuvaustilanteiden ryhmäjaot tarkemmin. Pidimme myös päiväkirjaa, johon kirjasimme kaikkien päiväkodilla vietettyjen päivien päätteeksi sen päivän toiminnot sekä ajatuksia ja oivalluksia, joita meille päivän aikana syntyi. Näin asioihin oli helpompi palata myöhemmin. Seuraavaksi kuvaamme toiminnallisten työpajojen toteutusta; työpajan tavoitetta ja menetelmiä sekä toiminnan havainnointia ja arviointia.

5.3.1 Oma emäntä -työpaja kuvataiteen keinoin

Työpajan tavoite ja menetelmät: Työpaja toteutettiin päiväkodilla 22.8.2017. Virittäydymme tunnelmaan aamupiirillä, jossa dinosaurus Martta kysyi lapsilta, kuka päiväkodin emäntä oikein on. Pohdimme yhdessä mitä kaikkea emäntä päiväkodilla tekee. Martta pyysi, että lapset piirtäisivät hänelle kuvan aiheesta ”Meidän päiväkodin emäntä”. Näin Martta pääsi tutustumaan emäntään paremmin sekä kuulemaan, mitä lapset haluaisivat tehdä yhdessä emännän kanssa. Tavoitteena oli saada kuvataiteen ja haastattelun avulla tietoa, kuinka lapset kokevat oman emännän päiväkodissa ja mitä he haluaisivat emännän kanssa tehdä. Lasten toiveiden pohjalta toteutimme myöhemmin leipomispäivän, josta saimme materiaalia esittelyvideota varten.

Toteutimme työpajan kolmessa pienryhmässä. Ryhmäjakoihin vaikuttivat kuvausluvut ja lasten iät. Ryhmissä lapsia oli kerrallaan 3-5. Työpajan aikana muut lapset olivat ulkoilemassa, joten näin saimme hyvän työskentelyrauhan. Olimme mukana toiminnan aikana, jolloin lapsilla oli mahdollisuus jo tässä vaiheessa kertoa työstään. Kun jokainen oli saanut työnsä valmiiksi, istuimme alas piiriin ja jokainen sai vuorollaan kertoa omasta työstään ”vuoropenkillä”, muiden kuunnellessa. Annoimme jokaisen työlle isot aplodit. Videokuvasimme työpajatoimintaa eli piirustusten tekemistä (kuva 4) sekä niistä kertomista. Näin meidän oli helppo palata lasten kerrontaan myöhemmin ja halusimme tuoda myös digikameraa ja kuvausta lapsille tutummaksi.

KUVA 4. Oma emäntä -työpajassa piirtämistä. (Rautiainen 2017-08-22b.)

Toiminnan havainnointi ja arviointi: Kaikki lapset lähtivät hyvin mukaan toimintaan. Pyrimme luomaan työpajassa kannustavan ilmapiirin ja näyttämään oman kiinnostuksemme lasten töitä kohtaan. Kehuimme myös jokaisen työtä toiminnan aikana, jonka uskomme rohkaisseen hieman epävarmojakin piirtäjiä. Eräs lapsista kertoi, että haluaisi piirtää pullan ja emännän suun, joka hymyilee näin (näyttäen itse esimerkkiä), muttei oikein osaa piirtää. Kannustimme häntä kuitenkin piirtämään ja korostimme, että tärkeintä on mitä hän itse piirustuksessaan näkee, jolloin hän jatkoi piirustuksen tekoa. Ensimmäisen ryhmän "vuoropenkki" sijaitsi työpajan vieressä ruokailutilassa. Tila oli hieman rauhaton, koska oma emäntä oli keittiössä työn touhussa. Siirsimme "vuoropenkin" päiväunitiloihin, jossa kävimme muiden ryhmien tuotokset läpi. Osa lapsista oli videokuvauksesta innoissaan esitellen omaa työtään innokkaasti kameralle työn eri vaiheissa. Yksi lapsista vierasti kameraa, eikä halunnut tässä tilanteessa kertoa omasta työstään. Kysyimme myöhemmin hänen työstään ilman kameran läsnäoloa. Lasten toiveita ruoanlaittoon liittyen olivat porkkana, appelsiini, hillo, letut, leipä, maito sekä pullat. Päädymme henkilökunnan kanssa siihen, että teemme yhdessä lasten kanssa pullia (kuva 5), koska tämä toive tuli esille useammalta lapselta. Lisäksi sovimme, että leipomispäivänä tarjolla on myös porkkanoita ja appelsiineja.

KUVA 5. Pullien leipominen. (Rautiainen 2017-08-30.)

Oman emännän lisäksi lasten piirustusten aiheita olivat muun muassa oma perhe, pyörremyrsky, dinosaurus, hirviöt ja musiikki. Vaikka nämä tuotokset eivät tuottaneet tietoa omasta emännästä, koimme että tuotosten tekeminen ja niiden esittäminen muille oli lapsille merkityksellistä. Pääjoen (2012, 112) mukaan taiteellisen toiminnan yksi keskeinen tehtävä lapselle onkin ilmaista omaa maailmaansa ja jakaa niitä kokemuksia muiden kanssa. Mikäli aikuinen kuuntelee ja katselee avoimesti tuomitsematta tuotoksia, olivat ne millaisia tahansa, syntyy vuorovaikutusta, jota määrittää lapsi. Työpajan aikana emme keskeyttäneet kenenkään kerrontaa työstään, vaikka se olikin "aiheen vierestä", vaan yhtä lailla kehuimme työtä ja annoimme suuret aplodit jokaiselle.

Peilaten Hartin portaisiin lapsen osallisuudesta, koimme tässä työpajassa meidän olleen neljännen ja viidennen askelman välissä. Lapset ymmärsivät toiminnan aikomukset ja toiminta oli lapsille mielekästä ja vapaaehtoista. Lasten mielipiteisiin leipomisen suhteen suhtauduttiin vakavasti. Lapset eivät kuitenkaan olleet vielä mukana päätöksenteossa. Kokonaisuudessa työpaja oli oikein onnistunut. Työpajojen jälkeen lasten tekemiin piirustuksiin kirjoitettiin tekijän nimi ja laitettiin esille. Näin tuotoksia pystyttiin näyttämään myös vanhemmille hakutilanteessa. Osalle vanhemmista esiteltiin lasten piirustukset sekä kerrottiin kuvauspäivästä. Jälkikäteen ajateltuna olisimme voineet kiinnittää enemmän huomiota siihen, että tieto olisi saavuttanut kaikki vanhemmat, joiden lapsi oli työpajaan osallistunut. Mikäli emme olleet itse hakutilanteessa paikalla, olisimme voineet ohjeistaa henkilökuntaa viestimään asiasta enemmän. Näin olisimme lisänneet kasvatusyhteistyötä entisestään.

5.3.2 Media-työpaja tietoteknisten laitteiden avulla

Työpajan tavoite ja menetelmät: Olimme useana päivänä päiväkodilla kameroiden kanssa kuvaamassa ja halusimme antaa lapsille myös mahdollisuuden tutustua sekä käyttää tabletteja kuvaamiseen. Tutustuimme lasten kanssa tietoteknisiin välineisiin sekä tuotimme itse mahdollistaen uuden oppimisen. Työpajan tavoitteena oli rikastuttaa lasten mediakokemuksia sekä luoda pohjaa mediakasvatukselliselle toiminnalle.

Tutustuimme lasten kanssa tablettien käyttöön 21.8.2017. Aamupiirillä dinosaurus Martta kertoi lapsille, että oli löytänyt tabletin Helin kotoa. Lapset saivat toimia asiantuntijoina kertoessaan Martalle mitä tabletilla voi tehdä ja mihin kaikkeen sitä voi käyttää. Lapset pääsivät tutustumaan tablettien käyttöön taltioimalla kuvia Martasta seikkailemassa päiväkodilla. Kuvia katseltiin myöhemmin yhdessä sekä näytettiin vanhemmille. Tätä toteutettiin useampana päivänä, jotta kaikki halukkaat pääsivät osallistumaan. Martasta otetuista kuvista järjestettiin esittelyvideon ensi-illassa myös näyttely, jossa lapset ja vanhemmat pääsivät katsomaan kuvia.

23.8.2017 olevalla aamupiirillä Martta kertoi lapsille löytäneensä digikameran. Jälleen lapset saivat kertoa Martalle mitä kameralla voi tehdä. Tällöin syntyi myös ajatus yhteisen elokuvan teosta. Martta halusi tietää enemmän päiväkodin arjesta. Martta ehdotti lapsille yhteisen elokuvan tekemistä päiväkodin arjesta. Martta kertoi lapsille, että elokuvasta voisi olla hyötyä jollekin toiselle hahmolle tai lapselle, kun hän tutustuu Martan tavoin päiväkotiin. Näin hahmo tai lapsi voisi tutustua päiväkotiin ensin kotoa käsin katsomalla elokuvaa tai päiväkodissa olevat lapset voisivat näyttää elokuvaa

uudelle lapselle. Aamupiirillä mietittiin yhdessä lasten kanssa mitä päiväkodissa tehdään ja mistä toiminnoista päivä koostuu. Lapset innostuivat kovasti elokuvan teosta. Elokuvaa työstettiin useana päivänä, yhteensä 2,5 viikon ajan. Lapset saivat myös nauhoittaa esittelyvideon tulevaa ääntä nauhurille sekä yksi lapsista kirjoitti tietokoneella kuvan päälle tulevan tekstin: Ilonlaakso. Myös muille halukkaille tarjottiin mahdollisuutta piirtää ja kirjoittaa kuvaan.

Kun meidän osuus päiväkodilla päättyi ja saimme kuvattua esittelyvideon materiaalit, lähti dinosaur Martta vierailemaan lasten koteihin. Lapset saivat ikuistaa Martan valokuviiin, jotka laitettiin "Martta-kirjaan" (kuva 6) muiden nähtäväksi. Kuvien kautta lapsi pääsi kertomaan mitä oli viikonlopuna Martan kanssa tehnyt. Tarvittaessa kuvia oli mahdollista tulostaa myös päiväkodilla.

KUVA 6. "Martta-kirja" (Rautiainen 2017-09-19.)

Toiminnan havainnointi ja arviointi: Lapset olivat hyvin innokkaita taltioimaan kuvia Marttasta sekä tekemään elokuvaa päiväkodin arjesta. Lapset saivat valita itse mieluisan paikan mistä ottaisivat kuvia. Lapsia ohjattiin kuvien ottamisessa ainoastaan näyttämällä, kuinka tabletti toimii sekä kuinka laitetta käsitellään varoen. Kuvat olivat erittäin onnistuneita. Kuvat oli otettu lapsen näkökulmasta. Tästä syntyi ajatus, kuvata esittelyvideotia osittain lapsen tasolta.

Hartin portaisiin peilaten ylsimme toiminnassa kuuden ja seitsemännen portaan välille. Kuudes askelma on jo todellista osallistumista, koska lapset saavat osallistua myös päätöksentekoon (Hart 1992, 12). Kuvaustilanteet olivat spontaaneja sekä ohjattuja. Valokuvaushetket sijoittuivat päiväkodin aikataulutetussa arjessa hetkiin, jolloin lapsilla oli omaehtoista leikkiä joko sisällä tai ulkona. Spontaanit kuvaustilanteet olivat osa päiväkodin arkista rytmiä, lapset saivat kuvata aina kun tabletit olivat meillä käytössä. Lasten pyytäessä tabletteja tarjosimme lapsille mahdollisuuden kuvata itse. Ohjattuja kuvaustilanteita olivat ne kerrat, kun lähdimme pienryhmissä kuvaamaan lasten kanssa heille mielekkäitä paikkoja, mitä he halusivat Martalle näyttää. Rajasimme kuvaustilanteita päiväkodin arkisten rytmien mukaan, ulkona ollessa kuvasimme ulkona ja sisällä ollessa kuvaus tapahtui sisätiloissa.

Lapset saivat osallistua tai olla osallistumatta kuvien ottamiseen. On tärkeä tiedostaa, että osallisuuden kuuluu omien näkökulmien esille tuomisen lisäksi oikeus olla osallistumatta (Mulari ja Lehtikangas 2016, 85). Lapset saivat päättää vapaasti mistä he haluavat ottaa kuvan. Jos toinenkin lapsi halusi ottaa kuvan samasta tilasta, emme lähteneet johdattelemaan lapsia ottamaan kuvaa esimerkiksi muusta kohtaa, vaan mahdollistimme hänelle tämän kokemuksen. Seitsemännellä askelmalla osallisuus on jo korkealla tasolla, koska toiminta on jo lapsilähtöistä ja -johtoista ja lapsi toimii yhteistyössä muiden kanssa (Hart 1992, 14). Seitsemännessä askelma toteutui myös osittain, koska lapset saivat ottaa kuvan aina kun tabletit olivat näkyvillä, vaikkei sillä hetkellä ollut aikomusta käyttää laitteita kuvien ottamiseen.

5.3.3 Aamupiiri-työpaja näytelmällisen leikin keinoin

Työpajan tavoite ja menetelmät: Aamupiiri-työpaja toteutettiin 22.8.2017. Työpajaan osallistui viisi lasta 3–5-vuotiaiden ryhmästä. Lapset valikoituivat mukaan kasvatus- ja hoitohenkilökunnan avustuksella. Ryhmään osallistuivat lapset, jotka saivat olla tunnistettavissa myös esittelyvideolla sekä osalla lapsista oli jo kokemusta aamupiirin leikkimisestä. Ajattelimme näiden lasten toimivan myös innoittajina, jotta muut lapset voivat halutessaan osallistua myös aamupiirin vetämiseen. Dinosaurius Martta halusi nähdä, kuinka lapset leikkivät aamupiiriä. Annoimme lapsille aamupiirillä käytettävää materiaalia, jota lapset saivat hyödyntää haluamallaan tavalla. Lapset saivat itse valita roolinsa aamupiirissä, mutta varmistimme, että jokainen sai esittää haluamaansa roolia. Uusimme leikin niin useasti, jotta jokainen sai olla myös vetäjän roolissa. Esittelyvideon runkona oli päiväkodin arkirytmisissä eteneminen ja tämän näytelmällisen leikin pohjalta teimme käsikirjoituksen aamupiirikohdaukseen.

Toiminnan havainnointi ja arviointi: Kaikki lapset olivat hyvin innokkaita leikkiin ja heittäytyivät tilanteeseen loistavasti (kuva 7). Leikin aluksi lapset asettelivat aamupiirin materiaaleja paikoilleen. Kävimme samalla keskustelua siitä, mitä aamupiirillä tehdään. Jälkeenpäin pohdimme, johdattelimme lapsia liikaa, koska kävimme läpi tutut laulut ja osiot, jotka aamupiiriin yleensä kuuluu. Toisaalta aamupiiri on jokapäiväisenä toimintona lapsille hyvin tuttu, joten mahdollisesti sillä ei ollut vaikutusta. Leikin mentäessä liian levottomaksi, puutuimme leikkiin ja vaihdoimme rooleja. Lapset saivat kuitenkin tuottaa leikin sisältöä itse, emmekä puuttuneet siihen leikin aikana. Lapsen osallisuuden toteutumista pohtiessa Hartin portaisiin peilaten, ylsimme viidennelle ja kuudennelle askelmalle vaihdellen. Toiminta oli osittain aikuisjohtoista, koska olimme rajanneet leikin tiettyyn aiheeseen ja puutuimme leikkiin tarpeen vaatiessa. Lapset saivat kuitenkin osallistua päätöksen tekoon valitsemalla käytettävää materiaalia itse ja kuinka he leikkiä toteuttivat.

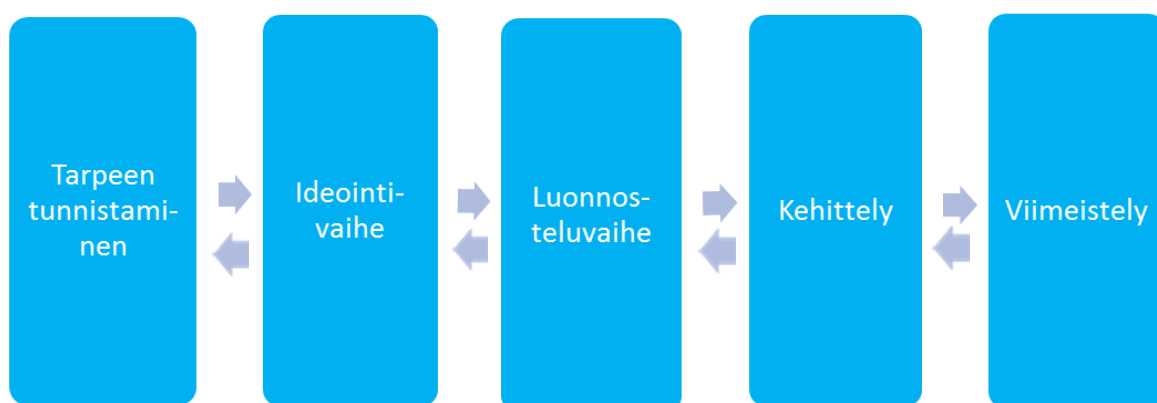

KUVA 7. Aamupiiri lasten leikkimänä. (Rautiainen 2017-08-22a.)

Koska lapset heittäytyivät leikkiin niin hyvin, saimme kuvattua suoraan riittävän määrän videomateriaalia esittelyvideota varten. Näin meidän ei tarvinnut tehdä erillistä käsikirjoitusta lapsille tähän kohtaukseen. Luovaa leikkiä kuvatessamme, saimme parhaan kuvan siitä, millainen aamupiiri on lapsen näkökulmasta katsottuna. Oli hauska huomata, kuinka tarkkaan osa lapsista otti itselleen vetäjän roolin. Näytelmässä oli havaittavissa paljon samoja tapoja, eleitä ja ilmeitä, joita aamupiirin vetäjä ohjauksessaan käyttää.

6 ESITTELYVIDEON TUOTTEISTAMISPROSESSI

Valitsimme Jämsän ja Mannisen (2000) mallin kuvaamaan opinnäytetyön tuotteistamisprosessia. Tämä malli sopi työhömmä hyvin ja prosessi pystyi etenemään suunnitelmallisesti eri vaiheiden avulla. Heidän mukaansa tuotekehitysprosessissa on viisi vaihetta (kuvio 2). Nämä vaiheet ovat ongelman tai kehittämistarpeen tunnistaminen, ideointivaihe, tuotteen luonnosteluvaihe, tuotteen kehittäminen ja tuotteen viimeistely. Tuotteistamisprosessissa vaiheesta toiseen siirtyminen ei kuitenkaan edellytä, että edellinen vaihe on suoritettu loppuun vaan vaiheet voivat limittyä toisiinsa. (Jämsä ja Manninen 2000,28.) Seuraavaksi käsittelemme tarkemmin nämä viisi vaihetta ja kuvaamme opinnäytetyön tuotteistamisprosessin etenemistä näiden vaiheiden kautta.

KUVIO 2. Videon tuotteistamisprosessi (Jämsä ja Manninen 2000, 28.)

6.1 Ongelmien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen

Aiheen opinnäytetyöhön keksimme itse. Oman kokemuksemme ja tiedon kautta koimme, että päiväkodin aloitus on merkittävä asia perheelle, ja siihen tulisi kiinnittää huomiota. Ilonlaakson päiväkodissa lapsen päiväkodin aloitus on jo hyvin lapsilähtöistä. Mielestämme esittelyvideo toimii kuitenkin hyvänä lisänä päiväkotiin tutustumisessa. Esittelyvideosta voi olla hyötyä esimerkiksi perheille, joilla ei ole mahdollisuutta käydä tutustumassa Ilonlaakson päiväkotiin niin usein kuin haluaisivat ennen hoidon alkua.

Ilonlaakson päiväkodinjohtajan mukaan lasten osallisuutta tuli kehittää, mitä myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) painottaa. Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa tavoitteena oli vahvistaa lasten osallisuuden tunnetta. Päiväkodin lapset olivat isossa roolissa esittelyvideon suunnittelussa ja toteutuksessa. Esittelyvideon tekemisessä löytyi tehtäviä kaikille halukkaille. Lapsen kertoessa itselleen tärkeitä asioita päiväkodista, vanhemmat ja kasvattajat saavat tilaisuuden katsoa lapsen arkea hänen näkökulmastaan (MLL 2010, 9).

Lisäksi nähtiin tarpeellisena lisätä tietoisuutta Pikku Leijona Oy:n päiväkotien yksiköistä. Päiväkodinjohtajan toiveena oli, että esittelyvideosta käy ilmi, että ABC-kasvattajat ja Pikku Leijona Oy ovat nykyisin kaikki yhtä ja samaa Pikku Leijona Oy:tä. Esittelyvideo toimii siis myös markkinoinnin välineenä.

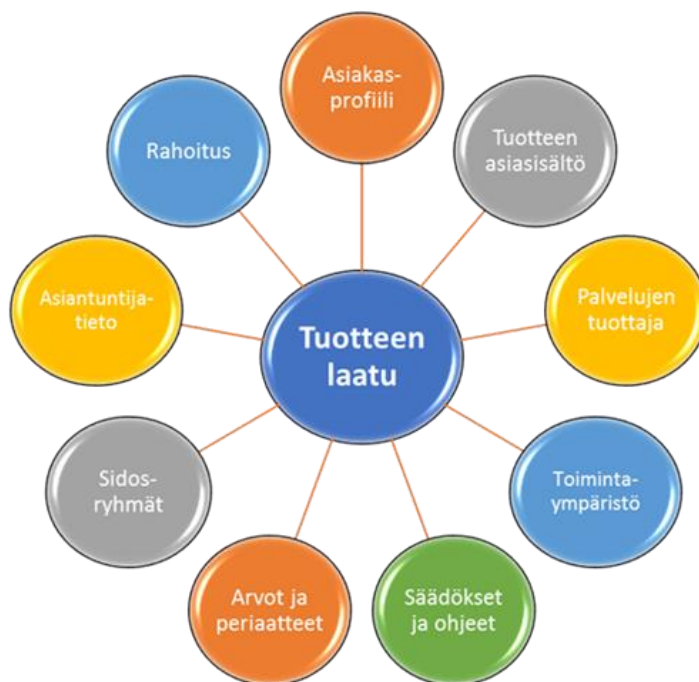
6.2 Ideointivaihe

Meille oli alusta asti selvää, että haluamme tuottaa esittelyvideon. Esittelyvideon avulla informaation saanti varmistetaan usean tekijän avulla, kun mukana on tekstin lisäksi kuvaa ja ääntä (Jämsä ja Manninen 2000, 59). Usein perehdytysoppaat ovat paperisia versioita, ja ne ovat suunnattu aikuisille. Esittelyvideo mahdollistaa sen, että myös lapsi pystyy jo kotoa käsin näkemään ja havaitsemaan mitä päiväkodissa tapahtuu. Tähän paperisilla oppailla ei pystytä. Tämän vuoksi päädyimme valitsemaan videoitavan version. Tänä päivänä videointi onkin iso osa lasten arkea ja vanhemmat haluavat ikuistaa videoille lasten hetkiä. Nykyaikaiset tietotekniset välineet mahdollistavat laadukkaan kuvauksen sekä ovat tarpeeksi pieniä, jolloin niitä on helppo kuljettaa mukana sekä antaa lasten käyttää itse. Myös videointi on monille lapsille jo entuudestaan tuttua.

Tarjosimme opinnäytetyönaihetta Pikku Leijona Oy:n toimitusjohtajalle. Hän ja yksiköiden päiväkodinjohtaja innostuivat aiheestamme ja olivat halukkaita aloittamaan yhteistyön. Paikaksi valikoitui Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkotia, jossa myös päiväkodinjohtaja itse työskentelee.

6.3 Luonnosteluvaihe

Luonnosteluvaiheeseen kuuluu yhdeksän keskeistä osa-alueita (kuvio 3), jotka vaikuttavat ja ohjaavat tuotteen syntymistä. Tuotteen laatu turvataan, kun huomioidaan eri osa-alueet ja peilataan niitä suunniteltavaan tuotteeseen. Eri osa-alueiden tulee yhdistyä toisiinsa ja niiden on tuettava toisiaan. (Jämsä ja Manninen 2000, 43.)

KUVIO 3. Tuotteen luonnostelua ohjaavat näkökohdat (Jämsä ja Manninen 2000, 43.)

Yksi luonnosteluvaiheen osa-alueista oli asiakasprofiilin selvittäminen. Asiakasprofiilin selvittämisen tarkoituksena oli tarkentaa, ketkä ovat tuotteen ensisijaiset hyödynsaajat sekä pohtia millaisia tuotteen käyttäjiä he ovat (Jämsä ja Manninen 2000, 44.). Opinnäytetyön ja sen tuotoksen ensisijaisia

hyödynsaajia olivat Pikku Leijona Oy, Ilonlaakson päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstö, tämän hetkiset ja mahdolliset uudet asiakasperheet sekä me, opinnäytetyön tekijät. Esittelyvideon avulla Pikku Leijona Oy sai välitettyä tietoa itsestään, toiminnastaan ja arvoistaan muille. Kasvatus- ja hoitohenkilöstö näkivät, kuinka lapset kokevat päiväkodin arjen sekä saivat mahdollisesti uusia keinoja osallistaa lapsia. Nykyiset sekä mahdollisesti tulevat asiakasperheet pääsivät tutustumaan päiväkodin arkeen lasten näkökulmasta katsottuna. Asiakasperheillä tarkoitamme niin perheen lapsia kuin aikuisia. Videon tuottamisprosessin aikana olimme itse tiiviisti läsnä päiväkodin arjessa saaden tietoa yksityisen päiväkodin toiminnasta. Lasten kanssa toimimisen ja ohjaamisen myötä kehitimme myös omia ohjaustaitojamme.

Luonnosteluvaiheeseen kuului tuotteen asiasisällön selvittäminen ja rajaaminen sekä palvelujen tuottajan toiminnan ja odotusten analysointi, jolloin palvelun tuottajien ja tarjoajien tarpeet ja näkemykset oli selvitettävä. Videon suotava pituus on 8–12 minuuttia. (Jämsä ja Manninen 2000, 44, 47). Meidän oli pohdittava, mistä asioista esittelyvideon sisältö rakentuu ja kuinka rajaamme sisältöä. Selvitimme Ilonlaakson kasvatus- ja hoitohenkilöstön toiveet ja näkemykset videon sisällöstä teemahaastattelujen avulla. Teemojen sisällöt tulivat lasten ajatuksista, joita selvitimme toiminnallisissa työpajoissa.

Luonnosteluvaiheessa toimintaympäristöä ja -kokonaisuuksia tuli jäsentää, jolloin oli hyvä tutustua varsinaiseen toimintaan paikan päällä havainnoimalla osapuolia (Jämsä ja Manninen 2000, 45). Ennen lasten työpajoja tutustuimme päiväkodin toimintaan sekä lapsiin etukäteen. Näimme toimintaympäristön, jossa lapset toimivat sekä mitä materiaaleja päiväkodilla oli saatavilla. Lisäksi pysyimme havainnoimaan lasten toimimista erilaisissa ryhmissä, josta oli hyötyä tarkempia ohjaussuunnitelmia ja pienryhmiä laatiessamme. Saimme myös rakennettua lapsiin paremman ja luottamuksellisen suhteen tutustumalla heihin etukäteen.

Luonnosteluvaiheessa meidän tuli ottaa selvää organisaation ja toimintayksikön toimintaa ohjaavista säädöksistä, ohjeista, suunnitelmista ja toimintaohjelmista (Jämsä ja Manninen 2000, 49). Toiminta jota tuotteistamisprosessin aikana tehtiin, ei saanut olla ristiriidassa Pikku Leijona Oy:n toiminnan periaatteiden kanssa. Olennaista oli myös tutustua organisaation ja päiväkodin arvoihin ja periaatteisiin, jotka liittyvät päiväkodin julkikuvaan ja olivat näin osa toiminnan palveluajatusta ja palvelujen markkinointia (mts. 49). Meidän tuli tutustua heidän toiminta-ajatukseen ja arvoihin, jotta osasimme tuoda niitä esiin myös esittelyvideolla.

Tuotteen luonnosteluvaiheessa tuli selvittää sidosryhmien näkökohdat sekä pohtia kuinka moniammatillista asiantuntijatietoa voisi hyödyntää (Jämsä ja Manninen 2000, 48, 50). Päiväkodin sidosryhmiä voi olla esimerkiksi neuvola tai eri alojen terapeutit. Tässä tapauksessa ei ollut oleellista kuulla näitä sidosryhmiä. Meille yksi haasteellisimpia asioita opinnäytetyössä oli videointi ja videon käsittelyyn liittyvät toiminnot. Kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta laadukkaasta videoinnista tai videon käsittelystä. Vielä luonnosteluvaiheen alussa tiedossamme oli, että pääsisimme tekemään yhteistyötä Savon ammatti- ja aikuisopiston media-alan opiskelijoiden kanssa. Viime hetkillä he kuitenkin peruivat yhteistyö mahdollisuuden kanssamme. Saimme onneksemme avuksi

harrastevalokuvaajana toimivan Tuomas Pelkosen. Pelkonen toimi siis sidosryhmänämme. Kävimme keskustelua Pelkosen kanssaan videointiin liittyvistä asioista, kuten millaista kameraa tai äänityslaitetta meidän tulisi käyttää projektissa. Videon sisällössä hyödynsimme myös päiväkodin henkilöstön ammattitaitoa, sekä lasten kokemusten kautta saamaa tietoa.

Viimeinen luonnosteluvaiheen osa-alue oli rahoitusvaihtoehtoihin perehtyminen. Oli pohdittava, kuinka tuotteen teosta syntyvät kustannukset rahoitetaan (Jämsä ja Manninen 2000, 51.) Tässä opinnäytetyössä kustannuksia syntyi materiaalikustannuksista, joita käytimme toiminnallisissa osuuksissa lasten kanssa. Lähtökohtana oli, että tarvittava materiaali olisi saatavissa päiväkodilta. Suunnitelimme toiminnat myös niin, ettei mitään mittavia kustannuksia syntynyt. Rahoitimme itse dinosaurus Martan, Marttaan liittyvät muut materiaalit sekä kameran muistikortin. Ilonlaakson päiväkotitoiminta hoitti leipomiseen tarvittavat ainesosat.

6.4 Tuotteen kehittäminen

Opinnäytetyön tuotoksena oli esittelyvideo, jolloin videon käsikirjoituksella (liite 4) oli merkittävä rooli ja se toimi laadukkaana videon perustana. Päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön haastattelusta saimme esittelyvideon teemat ja lasten ajatukset sekä näkökulma toimivat teemojen sisältönä. Näistä syntyi pohja käsikirjoitukselle. Videon käsikirjoitus eteni loogisesti vaihe vaiheelta. Yhteensä videokuvaa tuli noin 11 tunnin verran sekä valokuvia noin 450. Media-alan opiskelijoiden vetäytyminen yhteistyöstä kanssamme aiheutti alkuun haasteita videon toteutuksessa. Meille suurimpia haasteita kuvaamisessa olivat kameran käsittelyyn liittyvät asiat sekä äänekäs kuvausympäristö, esimerkiksi ulkona kuvattaessa. Onneksemme harrastelijavalokuvaajana toimiva Tuomas Pelkonen auttoi meitä videon editoinnin lisäksi kameran toimintaan liittyvissä asioissa sekä saimme häneltä kuvaukseen sekä äänittämiseen tarvittavaa materiaalia lainaan.

Esittelyvideo alkaa Pikku Leijona Oy:n eri yksiköiden esittelyllä, jotka esitellään kuvien ja kerronnan avulla. Yksiköiden esittelyn jälkeen siirrytään Ilonlaakson päiväkodin arkirytmisiin. Ensimmäisessä kohtauksessa vanhempi tuo lapsensa päiväkotiin. Erään lapsen vanhemmalta kysyttiin halukkuutta osallistua videolle. Vanhemman suostuessa sovimme etukäteen päivän ja kellonajan, milloin kuvaisimme kohtausta. Haasteena oli liikkuvan kuvan kuvaaminen vakaasti ulkona, koska tässä vaiheessa meillä ei ollut vielä kameran jalustaa käytössämme.

Seuraava kohta on aamupalalta. Tässä kohtauksessa kuvasimme omaa emäntää työn touhussa sekä lasten ruokailua. Lapset sijoitettiin pöytiin kuvauslupien mukaisesti. Kolmas kohta kuvaava lasten omaehtoista leikkiä, johon sisältyi myös aamupiiri-työpaja. Kuvasimme lasten omaehtoista leikkiä useana päivänä päiväkodilla. Aamupiiri-työpaja oli etukäteen suunniteltu ja lapset olivat tietoisia, että se kuvataan. Luova leikki onnistui niin hyvin, ettei erillistä, valmiiksi käsikirjoitettua kohtausta tarvinnut enää tehdä. Käytimme esittelyvideolla aamupiiri-työpajan materiaalia omaehtoisen leikin yhteydessä, koska arjessa lapset leikkivät kyseistä leikkiä mielellään omaehtoisesti.

Seuraava kohtaaminen liittyi luontopainotuksen esille tuomiseen. Olimme metsässä useana päivänä, jossa kuvasimme paljon videomateriaalia. Osa metsässä tapahtuvasta toiminnasta oli ohjattua ja osa omaehtoista leikkiä. Pyrimme kuvauksissa tuomaan esille, kuinka monipuolisia asioita metsässä voi toteuttaa sen toimiessa oppimisympäristönä lapsille. Ilonlaakson päiväkodissa lounas syödään joka keskiviikko ulkona luonnossa sulan maan aikaan. Tämän halusimme ehdottomasti tuoda esiin esittelyvideolla.

Lepohetki on tärkeä osa päivittäistä toimintaa, joka tuli sisällyttää esittelyvideolle. Toiminta esitellään kerronnan, sadun lukemisen ja unikavereiden avulla. Välipala-kohtaukseen hyödynsimme aiemmasta oma emäntä -työpajasta saamaamme materiaalia. Lasten toiveiden pohjalta toteutimme leipomispäivän. Kuvasimme sekä lasten leivontaa, että pullien syömistä välipalalla, jotta saimme näitä molempia toimintoja mukaan esittelyvideolle.

Ulkoilu on olennainen osa Ilonlaakson päiväkodin toimintaa. Kuvasimme ulkona paljon, ottaen sekä videokuvaa, että valokuvia. Päiväkodissa pidetään usein ohjattuja tuokioita ulkona, kuten aamupiiriä ja laulutuokioita. Saimme kuvattua paljon materiaalia, josta valita esittelyvideolle sopivimmat kohtaukset. Käsikirjoituksessa toiseksi viimeinen kohtaaminen oli päiväkodista kotiin lähteminen. Tähän kohtaukseen osallistimme samaa vanhempaa lapsensa kanssa, kuin päiväkotiin tulotilanteessa. Lopuksi videolla lapset vilkuttavat yhdessä henkilökunnan kanssa. Video päättyy tekijöiden tietoihin ja kiitoksiin.

Pyrimme koostamaan esittelyvideon niin, että kaikki esittelyvideon tekoon osallistuvat lapset näkyisivät jollakin tapaa videolla. Äänityksen äänenä toimi päiväkodinjohtaja. Suunnittelimme äänityksen sisältöä ja lopulliset ratkaisut tehtiin yhdessä päiväkodinjohtajan kanssa. Äänityksessä esille tulevat asiat määrittyivät vasta sen jälkeen, kun esittelyvideon tarvittava materiaali oli kuvattu. Tämän vuoksi jouduimme kuvaamaan muutamia otoksia sovitun aikataulun ulkopuolella. Tästä syystä myös aikataulu venyi. Äänitys olisi ollut helpompi tehdä ensin ja vasta sen jälkeen kuvata tarvittava materiaali, mutta uudistuneen varhaiskasvatussuunnitelman myötä päiväkodin arvot ja yksiköiden painotukset muuttuivat syksyn aikana, eikä meillä ollut mahdollisuutta tehdä äänitystä aiemmin.

Äänityksessä tuotiin esiin sen hetkiset Pikku Leijona Oy:n arvot: turvallisuus, kodinomaisuus, yksilöllisyys, lapsilähtöisyys ja tiivis yhteistyö vanhempien kanssa. Muiden yksiköiden esittelyissä kerrottiin päiväkodin sijainti ja toiminnan painotus. Ilonlaakson päiväkodista tuotiin äänityksen avulla esiin aukioloajat, oma emäntä sekä terveellinen ja hyvä kotiruoka. Lisäksi kerrottiin, kuinka päiväkodissa on kaksi eri ryhmää, jotka toimivat kuitenkin paljon yhdessä. Luontoteemaa haluttiin korostaa paljon; vihreälippu-, Metsämörri- sekä Luonnossa kotonaan -toiminta tuotiin kerronnassa esille. Lisäksi päiväkodin arkeen kuuluvat asiat kuten omaehtoinen leikki, aamupiiri, metsälounas ja lepo hetki olivat mukana äänityksessä. Äänityksen jälkeen valitsimme aiheeseen sopivia kuvia/videoita. Jalustan puuttuminen vaikutti videoiden laatuun, joten päädyimme käyttämään esittelyvideolla myös kuvia. Kokosimme Pelkoselle valmiiksi kaikki esittelyvideolla käytettävät videot, valokuvat sekä äänitykset. Nimesimme videot ja kuvat sekä määritimme niiden kestot sekuntien tarkkuudella. Pituuksiin vaikutti kyseisen kohtauksen äänityksen pituus. Teimme yhteenvedon (liite 5), josta käy ilmi kohtauksen

äänitys ja kohtauksessa näkyvä kuva tai video sekä sen pituus. Näin Pelkosen oli helpompi editoida työ haluamallamme tavalla. Musiikkia valitessamme meidän tuli huomioida tekijänoikeudet. Valitsemamme musiikki on Bensound.com- sivustolta, jossa musiikki on vapaasti käytettävissä.

6.5 Tuotteen viimeistely

Olimme tiiviisti yhteistyössä Pelkosen kanssa videon editointivaiheessa. Työn edetessä hän lähetti meille materiaalia, jotta pystyimme kertomaan mielipiteemme ja muokkausehdotuksemme. Pelkonen toi myös omaa näkemystään ja mielipiteitään ilmi, mikä hänen mielestään toimii ja mikä ei ulkopuolisen katsojan näkökulmasta. Häneltä saimme myös idean käyttää esittelyvideolla yksiköiden esittelyssä lisänä karttaa, jotta katsojan on helpompi hahmottaa päiväkotien sijainnit. Lopulliset ratkaisut teimme kuitenkin me, opinnäytetyön tekijät.

Syksyn 2017 aikana Pikku Leijona Oy:n arvot muuttuivat kertaalleen. Arvot ovat turvallisuus, lapsilähtöisyys, kiireettömyys, aito välittäminen, avoimuus ja paikan päällä valmistettu ruoka (Pikku Leijona Oy:n www-sivu s.a.). Uusien arvojen tullessa esille, esittelyvideo oli jo valmis. Keskustelimme asiasta päiväkodinjohtajan kanssa ja päädyimme siihen, ettemme tee enää muutoksia videon suhteen. Esittelyvideolla ei suoranaisesti puhuta arvoista, vaan päiväkodille tärkeistä asioista, joten tieto on edelleen ajankohtaista.

Esittelyvideon valmistuttua video esitettiin Ilonlaakson päiväkodin henkilökunnalle. Esittelyvideon ensi-ilta lapsille ja vanhemmille pidettiin päiväkodin joulujuhlan yhteydessä 19.12.2017. Henkilökohdaisista syistä johtuen, emme valitettavasti päässeet osallistumaan ensi-iltaan. Kuvasimme etukäteen ensi-illassa näytettävän videotervehdyksen, jossa kiitimme päiväkodin lapsia, vanhempia ja henkilökuntaa yhteistyöstä kanssamme.

Valmis esittelyvideo (liite 6) julkaistiin Pikku Leijona Oy:n www- sivuilla 9.1.2018. Esittelyvideo on kestoaltaan 6 minuuttia 20 sekuntia. Esittelyvideo julkaistaan myös Tuomas Pelkosen internetsivuilla. Videon käyttöoikeudet kuuluvat Pikku Leijona Oy:lle, Tuomas Pelkoselle sekä meille, opinnäytetyöntekijöille. Markkinoinnin näkökulmasta esittelyvideota voidaan esittää myös internetsivujen lisäksi erilaisissa tapahtumissa, joissa markkinoidaan Pikku Leijona Oy:tä sekä sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisesti mediaksi määritellään mikä tahansa internetsivu tai ohjelma, missä voi luoda ja jakaa sisältöä tai osallistua sosiaaliseen kanssakäymiseen. Yleensä ihmiset ajattelevat sosiaalisena mediana yleisesti tunnettuja sosiaalisia kanavia, kuten Facebook, Twitter, YouTube, kuitenkin nämä ovat vain pieni osa isompaa kokonaisuutta. (Kingsnorth 2016.) Esittelyvideo ei ole kuitenkaan tuotettu markkinoinnin näkökulmasta, mutta sen mahdollisuus on otettu huomioon.

Pyysimme kirjallista palautetta palautelomakkeilla päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstöltä (liite 7) sekä lasten vanhemmilta että lapsilta (liite 8). Vanhemmille ja lapsille tarkoitetut palautelomakkeet oli tarkoitus jakaa täytettäväksi heti esittelyvideon ensiesityksen jälkeen, mutta meistä riippumattomista syistä palautelomakkeet lähtivät jakoon vasta reilun kuukauden päästä esityksestä. Palautuspäivään mennessä lomakkeita palautui neljä kappaletta. Jatkoimme palautuspäivää neljällä päivällä.

Toiseen palautuspäivään mennessä palautteita tuli kolme lisää. Palautuspäivien jälkeen saimme vielä yhden palautteen eli lopullinen palautteiden määrä jäi kahdeksaan palautteeseen. Kasvatus- ja hoitohenkilöstöstä jokainen täytti palautelomakkeen.

Kasvatus- ja hoitohenkilöstölle osoitetussa lomakkeessa halusimme selvittää, olimmeko onnistuneet täyttämään esittelyvideolle asettamamme tavoitteet. Esittelyvideon tarkoituksena oli tuoda esille päiväkodin arkea, arvoja ja toimintatapoja. Kasvatus- ja hoitohenkilöstön palautteesta kävi ilmi, että arjen kulku tuli hyvin esille sekä päivän touhut olivat kuvattu monipuolisesti esittelyvideolla. Esittelyvideota ei tehty markkinoinnin näkökulmasta ajatellen mutta otimme tämän huomioon esittelyvideon suunnittelussa. Henkilökunta koki, että esittelyvideo lisää Pikku Leijona Oy:n tunnettavuutta.

Video kuvaa hyvin Ilonlaakoson arkea. Lyhyeen videoon on saatu hyvin näkyviin meille tärkeitä arvoja ja esimerkkejä, miten ne toteutuvat arjessa. Esim. aito välittäminen ja paikan päällä valmistettu ruoka.

Lisää. Tänä päivänä ihmiset hakevat tietoa netistä ja on hienoa, että video on päiväkodin omilla nettisivuilla nähtävissä.

Esittelyvideon tavoitteena oli tukea päiväkodin aloitusta nykyisten tutustumiskäytäntöjen rinnalla. Henkilökunta koki, että esittelyvideo mahdollistaa päiväkotiin tutustumisen etukäteen kotoa käsin, antaen konkreettisen kuvan päiväkodista jo ennen varsinaisia tutustumiskäyntejä. Kysymys kasvatusyhteistyön tukemisesta vanhempien ja päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön välillä koettiin haastavaksi, sillä vain kaksi oli vastannut kysymykseen.

Lapsi joka ei ole ollut päiväkodissa, saa nyt selkeämmän kuvan siitä, mitä päiväkotitarkoittaa, mitä siellä tehdään ja millaista siellä on.

Vanhemmat näkevät miten toimimme lasten kanssa eri tilanteissa, ulkoilussa, askarteluissa.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tavoitteena oli vahvistaa Ilonlaakson päiväkodin lasten osallisuutta erilaisten toiminnallisten työpajojen avulla. Kasvatus- ja hoitohenkilöstö koki, että toiminnallinen osuus eli esittelyvideon suunnittelu ja toteutus lasten kanssa vahvasti päiväkodin lasten osallisuutta. Toiminnallisen osuuden aikana toteutettiin myös mediakasvatuksellista toimintaa mediavälineitä käyttäen. Aiemmin Ilonlaakson päiväkodissa ei ollut käytetty mediavälineitä. Kasvatus- ja hoitohenkilöstö koki, että tablettien käyttö lasten kanssa antoi valmiuksia jatkaa mediakasvatuksellista toimintaa. Lisäksi satuhahmon käyttö toiminnallisissa projekteissa nähtiin hyvänä asiana. Vastauksista kävi ilmi, että kasvatus- ja hoitohenkilöstö olivat erittäin tyytyväisiä esittelyvideoon. Hyvinä asioina nähtiin päiväkodin arjen selkeys ja lasten mukana oleminen. Esittelyvideon joihinkin kohtauksiin kaittettiin enemmän ääntä sekä jatko-osia muista päiväkodeista.

Oli hienoa seurata opinnäytetyöprosessia, kuinka lapset saivat osallistua videointiin ja kuvien ottamiseen. Kuvausprojektin liittäminen mediakasvatukseen oli erittäin hyvä. Myös Martta oli ihana ja lapsille mieleinen. Lasten osallisuus oli otettu siis hienosti huomioon.

Rohkeutta tarttua lasten kanssa tablettiin (jota ei vielä ole saatu) mutta kun se saadaan uskallan antaa lasten ottaa sillä kuvia + videoita) väline on jo tuttu. Martan vierailut kodeissa.

Kiitos vielä kerran yhteistyöstä! Oli ilo tehdä juuri teidän kanssa projektia! Olitte arjessa apuna ja tulitte lapsille tutuksi, pääsitte heitä lähelle.

Vanhemmilta saamissa palautteissa palaute oli pääsääntöisesti positiivista. Vanhemmat kokivat, että esittelyvideo avasi hyvin päiväkodin arkea, arvoja ja toimintaa. Erityisen ilahduttavaa oli, että useat vanhemmat kokivat, että video voisi toimia tukena päiväkodin aloituksessa. Hyvinä asioina esittelyvideolla vanhemmat kokivat sen pituuden, lasten mukana olemisen, lasten iloisuuden sekä videon tunnelman. Lisäksi kiitosta sai kertojan selkeys, keskeisten asioiden kertominen sekä päivärytmin, metsän ja oman ruoan esiin tuominen. Esittelyvideolle kaivattiin enemmän lasten kommentteja, mikä heistä oli mukavaa päiväkodissa sekä tietoa siitä, millaiset ryhmäkoot Pikku Leijona päiväkodeissa on. Lisäksi kaivattiin Luonnossa kotonaan-painotusta ja eri vuodenaikojen puuhia. Eräässä palautteessa kommentoitiin myös, kuinka kysely tulee kovin myöhään.

Videolla kerrotaan ja näytetään videon avulla mitkä arvot ovat ja miten niitä toteutetaan arjessa.

Tutustumistilanne päiväkotiin saattaa olla lapselle ja aikuisellekin jännittävä. Videon avulla on mahdollisuus tutustua päiväkodin toimintaan kotona tms. paikassa.

Kyselylomakkeessa oli kaksi Ilonlaakson päiväkodin lapsille suunnattua kysymystä. Kysyimme, oliko elokuvan tekeminen heistä mukavaa, sekä mikä olisi sopiva nimi tälle elokuvalle. Vastanneista viisi koki elokuvan tekemisen olleen mukavaa, kaksi ei osannut vastata kysymykseen ja yksi oli jättänyt vastaamatta kysymykseen ilman perusteluita. Tarkoituksena oli, että jokin lapsilta tuleva nimiehdotus olisi ollut opinnäytetyömme otsikko. Vastauksista voi kuitenkin päätellä, että osa nimiehdotuksista on mahdollisesti vanhemmilta tulleita tai lapsen antama nimiehdotus ei ole mielestämme tarpeeksi opinnäytetyötä kuvaava. Tästä syystä emme käyttäneet nimiehdotuksia opinnäytetyön nimessä. Nimiehdotuksia elokuvalle olivat: Pikku leijonat- esittelyvideo, Ilonlaakso tutuksi, Päivä Ilonlaaksossa, Ilonlaakson arki sekä Peppi Pitkätossu.

6.6 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyössä eettisyyteen liittyvät kysymykset kulkivat mukana koko tutkimusprosessin ajan. Pyrimme rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkaavaisuuteen kaikissa työvaiheissa. Tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen sekä ihmisten vapaus valita osallistuvatko he tutkimukseen vai ei (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 25). Opinnäytetyössämme osallistujat olivat 0-5 vuotiaita lapsia, joten heidän vanhempansa päättivät heidän osallistumisestaan esittelyvideon toteutukseen. Ketään lasta ei pakotettu yhteistyöhön, vaikka vanhemmat olivatkin antaneet luvan osallistua. Päiväkodin lasten vanhemmilta kysyttiin kirjallinen lupa videomateriaalien käytön eri tarkoituksiin. Olimme myös päiväkodilla tapaamassa lasten vanhempia ja kertomassa opinnäytetyöprosessista, jolloin vanhemmilla oli mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä. Näin pyrimme tekemään työmme tarkoituksellisesti mahdollisimman läpinäkyvää ja luotettavaa.

Aineistonkeruussa käytimme lapsilähtöisiä menetelmiä saadaksemme lasten ajatuksia ja kokemuksia esiin päiväkodin arjesta. Hirsjärven ym. (2007, 26) mukaan havaintoja ei saa muokata niin, että tulos vääristyy. Kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, ettemme johdattele lapsia vastaamaan ”oikein” tai tietyllä tavalla. Esittelyvideon sisältö ei koostunut yksin meidän tavoitteiden ja ajatusten pohjalta, vaan ideoinnissa tehtiin yhteistyötä päiväkodin henkilöstön ja lasten kanssa. Tarkoituksena oli saada esittelyvideosta päiväkodin lasten näköinen, tuoden kuitenkin henkilökunnan toiveet esille. Näin esittelyvideosta saatiin mahdollisimman totuudenmukainen, joka pohjautui aitoihin tilanteisiin.

Esittelyvideota varten kerättyä videomateriaalia säilytettiin eettisten periaatteiden mukaisesti. Olimme tarkkoja siitä, ettei materiaali joudu ulkopuolisten käsiin ja käsittelimme sitä luottamuksellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Esittelyvideon valmistuttua hävitimme prosessin aikana kerätyn materiaalin. Esittelyvideon toteutuksesta pyysimme palautetta monitahoisesti kaikilta osapuolilta, kasvatus- ja hoitohenkilöstöltä, lasten vanhemmilta sekä esittelyvideon osallistuneilta lapsilta. Päin pyrimme tekemään työstä läpinäkyvää ja lisäämään työn luotettavuutta.

Lähteiden käytössä pyrimme kriittisyyteen sekä monipuolisuuteen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) on kulkenut mukana läpi työn, jolloin tieto opinnäytetyössä on hyvin ajankohtaista. Ajankohtaisuutta opinnäytetyöhön on saatu myös aiheeseen kuuluvista artikkeleista, sillä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat olleet paljon esillä viimeisen vuoden aikana. Pääsääntöisesti opinnäytetyön lähteet ovat 2008 vuoden jälkeen ilmestyneitä. Harkitusti olemme käyttäneet vanhempia lähteitä. Vanhin lähde on vuodelta 1992. Kyseessä oleva lähde on Roger Hartin maailmanlaajuisesti tunnetut osallisuuden tikapuut, johon opinnäytetyön onnistuneisuutta osallisuuden vahvistamisesta peilataan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Useissa päiväkodeissa vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, kuinka päiväkotiin tutustuminen on järjestetty. Yleensä hoidon aloituksessa järjestetään vanhemman ja kasvatus- ja hoitohenkilöstön väliset aloituskeskustelut, tutustumiskäynnit sekä lapselle nimetään oma vastuuaikuinen. Ovatko tutustumiskäytännöt kuitenkin riittäviä lapsille? Kaikki perheet eivät käy tutustumassa päiväkotiin useita kertoja, koska ajatellaan, että kyllä lapsi pärjää. Kaikilla perheillä ei myöskään ole mahdollisuutta tutustua päiväkodin arkeen niin usein kuin he haluaisivat. Opinnäytetyön tuotos eli esittelyvideo mahdollistaa tutustumisen päiväkodin arkeen jo kotoa käsin, jossa videota voi katsoa useamman kerran. Videon avulla lapsi voi luoda mielikuvia päiväkodista, mikä voi helpottaa päiväkotiin tutustumista, kun ympäristö on entuudestaan tuttua videon välityksellä. Esittelyvideon avulla vanhempi saa myös arvokasta tietoa päiväkodin arvoista, toimintatavoista sekä päivänkulusta, joista voidaan keskustella päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön kanssa tarkemmin. Näin esittelyvideo tukee kasvatusyhteistyötä niin uusien kuin tuttujen perheiden välillä. Toimeksiantajalle esittelyvideo toimii myös markkinoinnin välineenä.

Jämsän ja Mannisen (2000, 127–128) mukaan lopputulosta tarkasteltaessa tuotteeseen liittyvät odotukset vaihtelevat sen mukaan kenen näkökulmasta tuotetta katsotaan. Käyttäjän näkökulmasta tuote on laadukas silloin, kun se vastaa käyttäjän tarpeisiin ja tuotteen tuoma vaikutus täyttää asiakkaan odotukset mahdollisimman hyvin. Tekijän näkökulmasta laadukas tuote on kilpailukykyinen, eikä se aiheuta juurikaan kielteistä palautetta tai korjaustarvetta.

Saamamme palautteen perusteella voidaan todeta, että opinnäytetyössä tuotettu esittelyvideo Luonossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodista on onnistunut ja laadukas. Ilonlaakson kasvatus- ja hoitohenkilöstön sekä päiväkodin lasten vanhempien mukaan esittelyvideolla pystytään vastaamaan tarpeeseen, eli sitä voidaan käyttää tukena päiväkodin aloituksessa. Esittelyvideo täytti siis sille asettamamme tavoitteet. Videon hyödyntäminen lapsen päiväkodin aloituksessa jää Ilonlaakson henkilökunnan vastuulle. Mielestämme esittelyvideo on kattava kuvaus Ilonlaakson päiväkodin arjesta, arvoista ja toimintaympäristöstä. Esittelyvideon musiikki ja vaihtuvat toiminnot videossa pitävät yllä mielenkiintoa. Esittelyvideon selkeä ja laadukas kuva sekä äänenlaatu yhdistettynä videon tuomaan informaatioon on mielestämme onnistunut. Tästä saamme kiittää myös yhteistyökumppanimme Tuomas Pelkosta.

Esittelyvideon videoinnissa osallistimme yhden lapsen vanhempaa. Vanhempi näyttäytyy esittelyvideon kohtauksissa, joissa lapsi tuodaan ja haetaan päiväkodista. Myös muita vanhempia osallistettiin mediakasvatuksen näkökulmasta dinosaurus Martan avulla. Martan lähtiessä vierailemaan perheiden koteihin, tuettiin entisestään kasvatusyhteistyötä sekä synnyttiin keskustelua perheiden ja kasvatus- ja hoitohenkilöstön välille. Vanhemmat toivoivat, että lasten kanssa jatkettaisiin kuvaamista, koska lapset pitivät kovasti Marttaan liittyvistä kuvauspäivistä. Koemme, että näin olemme luoneet pohjaa mediakasvatukselliselle toiminnalle, jossa yhdistyy kasvatusyhteistyö perheen ja kasvatus- ja hoitohenkilöstön välillä.

Opinnäytetyön jatkoideana voisi olla esittelyvideon testaaminen lapsen aloittaessa päiväkodin sekä sen vaikuttavuuden tutkiminen. Jatkoideana voisi myös toteuttaa vastaavanlaisen esittelyvideon muihin Pikku Leijona Oy:n päiväkotiyksiköihin. Näin saataisiin tuotua esille myös muiden päiväkotiyksiköiden painotuksia sekä lisättyä markkina-arvoa. Myös yksi hyvä opinnäytetyön aihe voisi liittyä mediakasvatuksellisen toimintaan, jota Ilonlaakson päiväkodissa ei ollut aiemmin toteutettu mediavälineitä käyttäen. Kuopion kaupungin tarkoituksena on hankkia vuoteen 2022 mennessä jokaiseen 3-6 -vuotiaiden päiväkotiryhmään tablettitietokoneita tarkoituksena tehdä tieto- ja viestintäteknologian opetuksen lisääminen mahdolliseksi. Lapset kuitenkin elävät teknologian maailmaa ja varhaiskasvatuksen tehtävänä on kotien rinnalla tukea lasten tieto- ja viestintäteknologia osaamista sekä tarjota kaikille lapsille tasavertaiset mahdollisuudet näiden taitojen kehittämiseen. Lisäksi lapsille on tarkoitus opettaa mediakasvatusta ja laitteiden turvallista käyttöä. (Vänttinen 2017.) Ilonlaakson päiväkotiin hankitaan lähikuukausina muutamia tabletteja mediakasvatusta silmällä pitäen.

Opinnäytetyön tekeminen oli kaiken kaikkiaan mielenkiintoinen ja opettavainen matka. Päiväkoti työympäristönä vaatii luovimista, eikä asioita voida ennakkoon suunnitella täysin, varsinkin kun kyseessä on lapsen osallisuuden vahvistaminen. Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) käyttöönoton myötä osallisuus on korostunut osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. Osallisuus sisältää mahdollisuuden olla oma itsensä, ilmaista omia näkemyksiään sekä vaikuttaa omaan elinympäristöön. Osallisuus on kohtaamisia ja vastavuoroista toimintaa mihin kuuluu, iloa, halauksia, omien ajatusten kertomista, ystävällisyyttä, havaintoja sekä jaettuja tunteita ja asioita. Jokaisen tunne osallisuudesta on kuitenkin henkilökohtainen. Tärkeää on, että päiväkodin arkea katsotaan lapsen silmistä käsin, eikä niinkään aikuisen näkökulmasta. Tässä mielestämme onnistuimme. Esittelyvideon suunnittelu ja toteutus oli meidän ja päiväkodin yhteinen elokuvaprojekti, jossa lasten toiveita, ajatuksia, tietoja ja taitoja kuultiin sekä arvostettiin. Lapset saivat osallistua toimintoihin omien kykyjensä ja halukkuutensa mukaan. Toiminnalliset työpajat mahdollistivat ”kurkistamisen” päiväkodin arkeen lasten näkökulmasta katsottuna.

Osallisuus ei ole pysyvä tunne vaan se vaihtelee päivittäin ja tilanteen mukaan. Tämän takia osallisuuden tutkiminen on haastavaa. Se, että kokivatko Ilonlaakson päiväkodin lapset heidän osallisuuden vahvistuneet esittelyvideon teossa, jää meidän ja kasvatus- ja hoitohenkilöstön tulkinnaksi. Olemme kuitenkin peilanneet toimintaamme Hartin (1992) osallisuuden tikapuihin, joka antaa syvällisempää merkitystä osallisuudesta. Hartin (1992, 8–14) mukaan tikapuiden kolmella alimmalla askelmalla ei voi puhua lasten osallisuudesta, vaan osallisuus on näennäistä. Neljännestä askelmasta lähtien lapsen osallisuus alkaa lisääntyä sitä mukaa, mitä ylemmille askelmille tikapuilla mennään. Toiminnallisissa työpajoissa lasten osallisuus vaihteli neljännen ja seitsemännen askelman välillä. Hartin (1992) portaisiin peilaten vahvistimme esittelyvideon toteutukseen osallistuneiden lasten osallisuuden tunnetta, mitä myös kasvatus- ja hoitohenkilöstöltä saama palaute tukee.

Sosiaalialan koulutusohjelman kompetensseissa korostetaan asiakkaan osallisuuden vahvistamista henkilön kasvun ja kehityksen vaiheessa (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit s.a.). Koemme tärkeäksi, että opinnäytetyö on antanut tietoa osallisuudesta, sen merkityksestä sekä keinoja sen toteuttamisen ja vahvistamisen. Sosiaalialan koulutusohjelman

kompetensseissa korostetaan eettistä osaamista. Tulevina sosionomeina etenkin varhaiskasvatuksen kentällä korostetaan ammatti eettistä osaamista, jossa varhaiskasvatuksen arvot ja lasten oikeuksien edistäminen on perustana toiminnalle. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit s.a.) Opinnäytetyö on mahdollistanut varhaiskasvatuksen laaja-alaisen tutkimisen sekä kehittänyt eettistä toimintakykyä. Opinnäytetyö on syventänyt varhaiskasvatusosaamistamme sekä lisännyt tietoa tuotteistamisprosessista. Opinnäytetyöprosessin aikana kehityimme tieteellisessä kirjoittamisessa sekä tiedonhankinnassa. Opinnäytetyö vaati suunnitelmallista työtettä, sillä jokainen tuotteistamisprosessiin liittyvä työvaihe oli suunniteltu ja harkittu tarkkaan. Pedagoginen osaaminen kuten suunnittelu, toteutus, ohjaus, dokumentointi ja arviointi, on harjaantunut opinnäytetyön aikana. Olemme teorian avulla syventyneet moneen osa-alueeseen ja saaneet näin uusia menetelmiä toteuttaa varhaiskasvatusta tulevaisuuden työkentällä.

Parityönä tehty opinnäytetyö helpotti työn tekemistä ja saimme tukea toisiltamme. Syksyllä 2017 yhteistyötahon purkautuminen media-alan opiskelijoiden kanssa sekä muuttuneet elämäntilanteet aiheuttivat haasteita prosessin etenemisessä, mutta hyvän yhteistyömme ansiosta selvisimme näistä haasteista kiitettävästi. Kokonaisuutta tarkasteltaessa voi huomata, kuinka laaja työstä tuli sisältäen meille paljon uusia osa-alueita ja uusiin haasteisiin tarttumista. Vaikkei esittelyvideon tekeminen ollut kummallekaan meistä entuudestaan tuttua, lähdimme rohkeasti kokeilemaan uutta. Videon esittäminen päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstölle ja sen myötä tulleet onnenkyyneleet niin tekijöillä kuin kasvatus- ja hoitohenkilöstölläkin antoi varmuutta työn onnistumisesta. Kasvatus- ja hoitohenkilöstöltä sekä lasten vanhemmilta saatu palaute sekä lasten kokemukset esittelyvideosta lisäsivät työn merkitystä.

Lapsen maailmaan heittäytyminen kuulemaan lasten ajatuksia lisää lasten osallisuutta ja voi johdattaa aikuisen ja lapsen yhteiselle elämyksien polulle, jossa voidaan löytää yhteisiä, uusia tapoja toteuttaa osallisuutta. Toivomme, että päiväkodilla toteuttamamme opinnäytetyö on jättänyt Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodin lapsille iloa ja kokemusta uuden luomisesta, osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AHONEN, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

ANOMUS KESTÄVÄLLE VIHREÄ LIPPU -TASOLLE s. a. [Moniste.] Lähettäjä Tuppurainen, päiväkotiluonnossa kotonaan Ilonlaakso. [Lähetetty 2017-09-08.] Sijainti: Kuopio: Heli Mikkosen kokoelmat.

ASETUS LASTEN PÄIVÄHOIDOSTA. L 16.3.1973/239. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-26.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>

HAKKARAINEN, Pentti ja BRÉDIKYTÉ, Milda 2013. Kehittävän leikkipedagogiikan perusteet. Vilnius: UAB BALTO Print.

HALLINTOLAKI. L 6.6.2003/434. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-26.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

HART, Roger, A 1992. Children's participation from tokenism to citizenship [verkkojulkaisu]. UNICEF International Child Development Centre. [Viitattu 2017-04-08.] Saatavissa: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

HELENIUS, Aili ja LUMMELAHTI, Leena 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

HIRSJÄRVI, Sirkka ja HURME, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

HÄKKÄ, Arja, KUOKKANEN, Helena ja VIROLAINEN, Arja 2014. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

JARASTO, Pirkko ja SINERVO, Nina 1997. Elämää varten. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus.

JHL s. a. Varhaiskasvatuslain uudistus, vaihe 1 [verkkojulkaisu]. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. [Viitattu 2017-04-04.] Saatavissa: http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/ammattialatoiminta/varhaiskasvatus/uudistuva_varhaiskasvatuslaki/

JÄMSÄ, Kaisa ja MANNINEN, Elsa 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

KALLIALA, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.

KINGSNORTH, Simon 2016. Digital Marketing Strategy. An integrated approach to online marketing [verkkokirja]. London: Kogan Page. [Viitattu 2018-02-13.] Saatavissa: <https://www.kogan-page.com/product/digital-marketing-strategy-9780749474706#>

KOLA-TORVINEN, Pia 2017. Laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa [verkkojulkaisu]. Julkaisussa: LASTENTARHANOPETTAJANLIITTO s. a. (toim.) Nyt on pedagogiikan aika! Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Helsinki: Lastentarhaopettajaliitto, 12–14. [Viitattu 2017-09-21.] Saatavissa:

https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjo_ZCN0urWAhUpAZoKHAc4AtsQFggIMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lastentarha.fi%2Fcs%2FSatellite%3Fblobcol%3Durldata%26blobheader%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadername1%3DContent-Disposition%26blobheadername2%3DContent-Type%26blobheadername3%3Dno-cache%26blobheadername4%3Dno-cache%26blobheadervalue1%3Dattachment%253B%2Bfilename%253DPedagogiikan%252Baika%252Bjulkaisu.pdf%26blobheadervalue2%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadervalue3%3DCache-Control%26blobheadervalue4%3DPragma%26blobkey%3Ddid%26blobtable%3DMungoBlobs%26blobwhere%3D1409192413065%26ssbinary%3Dtrue&usq=AOvVaw0HhKBV8dMBSDCWK1b25dzT

KONTTINEN, Heidi 2017-09-18. [Haastattelu.] Kuopio: Ilonlaakson päiväkot.

KUOPION KAUPUNGIN KASVUN JA OPPIMISEN LAUTAKUNTA 2017. Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma [verkkajulkaisu]. Määräys 39/011/2016. Kuopion kaupunki. [Viitattu 2017-09-23.] Saatavissa: https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7632909/Kuopion_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf/f293342d-4520-41ae-9fe3-78d2a2785506

KUOPION KAUPUNKI s. a. Päivähoito Kuopiossa [verkkajulkaisu]. Kuopion kaupunki. [Viitattu 2017-04-04.] Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/fi/paivahoito-kuopiossa>

LAKI VIRANOMAISTEN TOIMINNAN JULKISUUDESTA. L 21.5.1999/621. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-26.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

LINDQVIST, Gunilla 1998. Leikin mahdollisuudet. Luovaa leikkipedagogiikkaa päiväkotiin ja kouluun. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.

MEDIAKASVATUSSEURA 2015. Tukea mediakasvatukseen varhaiskasvatuksessa [verkkajulkaisu]. Mediakasvatusseura. [Viitattu 2017-09-21.] Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/materiaali/tukea-mediakasvatukseen-varhaiskasvatuksessa/>

MERTALA, Pekka ja SALOMAA, Kirsi 2017. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa [verkkajulkaisu]. Julkaisussa: LASTENTARHANOPETTAJANLIITTO s. a. (toim.) Nyt on pedagogiikan aika! Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Helsinki: Lastentarhaopettajaliitto, 21–22. [Viitattu 2017-09-21.] Saatavissa:

https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjo_ZCN0urWAhUpAZoKHAc4AtsQFggIMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lastentarha.fi%2Fcs%2FSatellite%3Fblobcol%3Durldata%26blobheader%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadername1%3DContent-Disposition%26blobheadername2%3DContent-Type%26blobheadername3%3Dno-cache%26blobheadername4%3Dno-cache%26blobheadervalue1%3Dattachment%253B%2Bfilename%253DPedagogiikan%252Baika%252Bjulkaisu.pdf%26blobheadervalue2%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadervalue3%3DCache-Control%26blobheadervalue4%3DPragma%26blobkey%3Ddid%26blobtable%3DMungoblobs%26blobwhere%3D1409192413065%26ssbinary%3Dtrue&usq=AOvVaw0HhKBV8dMBSDCWK1b25dzT

MLL 2010. Mediatyökaluja varhaiskasvatukseen. Toimintavinkkejä sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja kasvatuskumppanuuden tukemiseen [verkkajulkaisu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2017-03-16.] Saatavissa: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/d7a069337dcb5f50e5840094fba7493d/1489665337/application/pdf/13386830/MLL%20Mediaty%C3%B6kaluja%20varhaiskasvatukseen%20A4%20B%20%28kaksi%20palstaa%29.pdf>

MLL. 2017. Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen [verkkajulkaisu]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2017-09-19.] Saatavissa: https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatuksessa_nettiin.pdf

MULARI, Heta ja LEHTIKANGAS, Annukka 2016. "MÄ EN OO KATTONUT MUT MÄ VAAN TIIÄ NE": Havainnointi, medialeikit ja eronteot päiväkodissa. Julkaisussa: MULARI, Heta (toim.) Solmukohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 90–93.

MUNTER, Hilikka 2002. Lapsi aloittaa päivähoidon. Julkaisussa: HELENIUS, Aili, KARILA, Kirsti, MUNTER, Hilikka, MÄNTYNEN, Pirkko ja SIREN-TIUSANEN, Helena (toim.) Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 3–64.

OAJ s. a. Varhaiskasvatuslaki [verkkajulkaisu]. Opetusalan ammattijärjestö. [Viitattu 2017-05-04.] Saatavissa: <https://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>

OJALA, Mikko 2015. Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulun alku lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. Tutkimuksia 368. Helsinki: Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos.

OPETUSHALLITUS 2016a. Säädökset ja ohjeet. Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet päätetty [lehdistötiedote]. Opetushallitus. [Viitattu 2017-03-22.] Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/103/0/uudet_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_paatetty?language=fi

OPETUSHALLITUS 2016b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet [verkkojulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 2017-03-22.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

PERUSOPETUSLAKI. L 21.8.1998/628. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-26.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

PIIROINEN, Tiina 2007. Ohjaajan opas lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen [verkkojulkaisu]. Kuunnelkaa meitä - Lasten osallisuushanke 2006-2007. Kalevan Nuorten Liitto ry, Minijellonat ry, Nuorten Kotkain Keskusliitto ry, Setlementtinuorten Liitto ry, Suomen Demokratian Pioneerien Liitto ry, Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry, Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus – PTK ry ja Vesaisen Keskusliitto ry. [Viitattu 2017-03-21.] Saatavissa: <http://docplayer.fi/5281840-Tiina-piironen-ohjaajan-opas-lasten-osallistavien-ryhmien-ohjaamiseen.html>

PIIROINEN-MALMI, Ulla ja STRÖMBERG, Seija 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Tammi.

PIKKULEIJONA OY:N WWW-SIVU s. a. [Viitattu 2017-03-16.] Saatavissa: <https://www.pikkuleijona.fi>

PÄÄJOKI, Tarja 2012. Lasten taiteellinen toimijuus. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2. painos. Juva: Bookwell Oy, 109–121.

RAUTIAINEN, Piia 2017-08-22a. Aamupiiri lasten leikkimänä [digikuva].

RAUTIAINEN, Piia 2017-08-22b. Oma emäntä-työpajassa piirtämistä [digikuva].

RAUTIAINEN, Piia 2017-08-30. Pullien leipominen [digikuva].

RAUTIAINEN, Piia 2017-09-08a. Luonnon materiaalien hyödyntäminen askarteluissa [digikuva].

RAUTIAINEN, Piia 2017-09-08b. Metsämörri-satuhahmo [digikuva].

RAUTIAINEN, Piia 2017-09-19. "Martta-kirja" [digikuva]. Sijainti: Kuopio: Piia Rautiaisen kokoelmat.

RUSANEN, Sinikka 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Julkaisussa: RUOKONEN, Inkeri, RUSANEN, Sinikka ja VÄLIMÄKI, Anne-Leena (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos, 48–55.

ROOS, Pia 2017. Osallisuuden polulla [verkkojulkaisu]. Julkaisussa: LASTENTARHANOPETTAJALIITTO s. a. (toim.) Nyt on pedagogiikan aika! Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Helsinki: Lastentarhaopettajaliitto, 23–24. [Viitattu 2017-09-27.] Saatavissa: https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjo_ZCN0urWAhUpAZoKHAc4AtsQFggIMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lastentarha.fi%2Fcs%2FSatellite%3Fblobcol%3Durldata%26blobheader%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadername1%3DContent-Disposition%26blobheadername2%3DContent-Type%26blobheadername3%3Dno-cache%26blobheadername4%3Dno-cache%26blobheadervalue1%3Dattachment%253B%2Bfilename%253DPedagogiikan%252Baika%252Bjulkaisu.pdf%26blobheadervalue2%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadervalue3%3DCache-Control%26blobheadervalue4%3DPragma%26blobkey%3Ddid%26blobtable%3DMungoblobs%26blobwhere%3D1409192413065%26ssbinary%3Dtrue&usq=AOv-Vaw0HhKBV8dMBSDCWK1b25dzT

SALOMAA, Saara 2016. TUOMITSEMISESTA TUKEMISEEN: mediakasvatus pedagogisen kehittämisen haasteena varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa: MULARI, Heta (toim.) Solmukohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 137–138.

SOMMERS-PIIROINEN, Johanna ja HEMILÄ, Heli 2016. OIVALLUKSIA ESKARISTA! Varhaispedagogiikan kehittämistä lasten mediasuhteiden näkökulmasta. Julkaisussa: MULARI, Heta (toim.)

Solmukohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 45–54.

SOSIAALIALAN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN VARHAISKASVATUKSEN KOMPETENSSIT s. a. [verkkojulkaisu]. Innokylä. [Viitattu 2018-02-12.] Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/7b605176-cddd-4bab-b0e4-3b99865d2fa2>

STAKES JA OPETUSMINISTERIO 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssihanke. Helsinki: Stakes.

STAKES 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet [verkkojulkaisu]. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. [Viitattu 2017-04-11.] Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf>

STENWALL, Elina ja SEPPÄLÄ, Ullamaija 2008. Talo lapsia varten. Lasten osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa [verkkojulkaisu]. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA ja Heikki Waris -instituutti. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin työpapereita 2008:1. [Viitattu 2017-03-21.] Saatavissa: http://www.socca.fi/files/100/Talo_lapsia_varten_lasten_osallisuus_paivakodissa.pdf

SUOMEN LATU s. a. a. Luonnossa kotonaan [verkkojulkaisu]. Suomen Latu. [Viitattu 2017-05-05.] Saatavissa: <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/luonnossa-kotonaan.html>

SUOMEN LATU s. a. b. Metsämörri [verkkojulkaisu]. Suomen Latu. [Viitattu 2017-09-19.] Saatavissa: <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html>

SUOMEN PERUSTUSLAKI. L 11.6.1999/731. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-03-26.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

SUOMEN UNICEF s. a. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista [verkkojulkaisu]. Suomen Unicef. [Viitattu 2017-04-08.] Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

THL 2017. Varhaiskasvatus [verkkojulkaisu]. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 2017-09-19] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

TOIVANEN, Tapio 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa: RUOKONEN, Inkeri, RUSANEN, Sinikka ja VÄLIMÄKI, Anne-Leena (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitost, 30–35.

TUNTEMATON KUVAAJA 2017-09-18. Dinosaurius Martta [digikuva].

TUPPURAINEN 2017-04-13. [Haastattelu.] Kuopio: Ilonlaakson päiväkot.

TUPPURAINEN 2017-09-07. [Haastattelu.] Kuopio: Ilonlaakson päiväkot.

TURJA, Leena 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2. painos. Juva: Bookwell Oy, 41–53.

VARHAISKASVATUSLAKI. L 19.1.1973/36. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-05-05.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

VIHREÄ LIPPU s. a. Ohjelman esittely [verkkojulkaisu]. Vihreä lippu. [Viitattu 2017-05-02.] Saatavissa: <http://vihrealippu.fi/esittely/>

VIHREÄ LIPPU -TOIMINTASUUNNITELMA JA VIHREÄ LIPPU -RAPORTTI s. a. [Moniste.] Lähettäjä Tuppurainen, päiväkot Luonnossa kotonaan Ilonlaakso. [Lähetetty 2017-09-08.] Sijainti: Kuopio: Heli Mikkosen kokoelmat.

VILKKA, Hanna ja AIRAKSINEN, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi, 9–58.

VÄNTTINEN, Alisa 2017. Tabletit esikouluihin ja päiväkoteihin. Varhaiskasvatus: Kuopio hankkii laitteet vuoteen 2022 mennessä. Savon Sanomat 28.10.2017.

YLEISSOPIMUS LAPSEN OIKEUKSISTA. 60/1991. Finlex. Valtiosopimukset. [Viitattu 2018-03-26.] Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

YLEISSOPIMUS VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUKSISTA. 27/2016. Finlex. Valtiosopimukset. [Vii-
tattu 2018-03-26.] Saatavissa: [https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-
teksti/2016/20160027/20160027_2](https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-
teksti/2016/20160027/20160027_2)

LIITE 1: SAATEKIRJE VANHEMMILLE

Arvoisat vanhemmat!

Olemme Savonia-ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Iisalmen yksiköstä. Tulemme tekemään opinnäytetyötä Pikku Leijona Oy:n Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkotiin elo-syyskuussa 2017.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Ilonlaakson päiväkodille menetelmä, jonka avulla vanhemman ja päiväkodin aloittavan lapsen on mahdollista tutustua päiväkotiin etukäteen, ennen hoidon aloitusta. Tarkoituksena on siis tuottaa esittelyvideo Pikku Leijona Oy:n Ilonlaakson päiväkodista.

Päiväkodin lapset ovat suuressa roolissa esittelyvideon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tavoitteena on lisätä lasten osallisuuden tunnetta sekä vahvistaa päiväkodissa olevien lasten yhteishenkeä. Esittelyvideon tekemisessä löytyy tehtäviä kaikille halukkaille. Lasten mielipiteet ja näkökulma päiväkodin arjesta kerätään toiminnallisten työpajojen, kuten draamaleikin ja kuvataiteen avulla. Työpajat toteutetaan pienryhmissä. Lapsen kertoessa itselleen tärkeitä asioita päiväkodista, vanhemmat ja kasvattajat saavat tilaisuuden katsoa lapsen arkea hänen näkökulmastaan. Kuvaamme videokameralla toiminnallisia työpajoja, lasten päiväkodin arkea sekä otamme digikuvia lasten tuotoksista. Teemme kuvamateriaalista lopuksi esittelyvideon. **Esittelyvideosta tulee julkinen ja se tullaan julkaisemaan muun muassa Pikku Leijona Oy:n internetsivuilla.** Esittelyvideo esitellään myös opinnäytetyöseminaarissa Savonia -ammattikorkeakoulussa Iisalmen yksikössä.

Esittelyvideon suunnittelu aloitetaan lasten kanssa viikolla 34, 22.8.2017 alkaen. Kokonaisuudessa päiväkodilla tapahtuvaan esittelyvideon suunnitteluun ja toteutukseen menee noin 3 viikkoa. Olemme tavattavissa päiväkodilla viikolla 33, keskiviikkona 16.8 ja torstaina 17.8.2017, jolloin teillä on mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen. Voitte myös halutessanne olla meihin yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse.

Ystävällisin terveisin,

Piia Rautiainen

xxx-xxxxxxx

piia.rautiainen@edu.savonia.fi

Heli Mikkonen

xxx-xxxxxxx

heli.mikkonen@edu.savonia.fi

LIITE 2: VIDEOINTILUPA

VIDEOINTILUPAKYSELY

- Suostun, että lapseni saa esiintyä tunnistettavasti esittelyvideolla
- Suostun, että lapseni saa esiintyä esittelyvideolla, muttei saa olla tunnistettavissa
- Suostun, että lapseni ääni kuuluu esittelyvideolla
- Lapseni ei saa osallistua esittelyvideoon millään tavalla

Lapsen nimi: _____

Päiväys ja paikka: _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys: _____

Videointiluvan palautus viimeistään 17.8.2017

LIITE 3: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

TEEMA 1. TIETOA PIKKULEIJONA OY: STÄ / ILONLAAKSO- PÄIVÄKODISTA

- Haastateltavien työnimike/työtehtävä ja kauanko olleet organisaation palveluksessa?
- Pikku Leijona Oy:n toiminta-ajatus
- Lasten ja henkilöstön määrä Pikku Leijona Oy:ssä
- Päiväkoti Ilonlaakson toiminta-ajatus
- Lasten ja henkilöstön määrä Ilonlaakso- päiväkodissa

TEEMA 2. VIDEON SISÄLTÖ

- Millaisia menetelmiä voisimme mielestänne käyttää lapsia haastatellessa, joita voisi hyödyntää videon sisällössä? (esim. mediataidot, taidelähtöiset menetelmät)
- Millainen on päiväkoti Ilonlaakson päivän kulku?
- Onko Ilonlaakson päiväkodissa käytössä omahoitajakäytäntöä?
- Mitä ajattelette, että vanhemmat haluaisivat tietää päiväkodista/päiväkodin arjesta?
- Mitä asioita haluaisitte itse korostaa päiväkodista videolla?

TEEMA 3. LAPSEN OSALLISUUS

- Mitä mielestänne lapsen osallisuus tarkoittaa?
- Kuinka lapsen osallisuus näkyy teillä Ilonlaakson päiväkodissa?
- Tulisiko lapsen osallisuutta kehittää?

TEEMA 4. KASVATUSYHTEISTYÖ

- Mitä mielestänne kasvatusyhteistyö tarkoittaa?
- Miten mielestänne kasvatuskumppanuus eroaa kasvatusyhteistyöstä?
- Kuinka kuvailisitte kasvatusyhteistyötä päiväkoti Ilonlaakson ja lasten vanhempien välillä?
- Millaisia toimintatapoja teillä on, kun uusi lapsi aloittaa päivähoidon?
- Millaisia toimintatapoja teillä on, kun lapsi vaihtaa pienempien ryhmästä isompaan?
- Tulisiko kasvatusyhteistyötä mielestänne kehittää?

TEEMA 5. VIDEON TARKOITUS JA HYÖDYT

- Mitä uutta esittelyvideo voi tuoda ja mitä hyötyä siitä on Pikku Leijona Oy:lle

MUITA MIELEEN NOUSEVIA ASIOITA

LIITE 4: ESITTELYVIDEON KÄSIKIRJOITUS

ILMAKUVAUKSET
päiväkodit x 5

- Pikku Leijona Oy:n arvot
- Missä kukin päiväkotit on
- Viimeisenä Ilonlaakso

PÄIVÄKOTIIN
TULO

- Vanhempi ja lapsi
- Päiväkoti aukeaa

AAMUPALA

- Maininta oma emäntä
- Terveellinen ja ravitseva
- Kuvataan toimintaa

AAMUPIIRI
työpaja

- Kuvataan työpajaa
- Tarvittaessa uudelleen

METSÄRETKI
työpaja

- Mediakasvatus
- Metsämörri
- Luonnossa kotonaan
- Toiminta pienryhmissä

LOUNAS

- Kuvataan lounas ulkona

LEPOHETKI

- Unilelujen kuvaaminen
- Sadun lukeminen

VÄLIPALA
työpaja

- Oma emäntä
- Kuvataan lasten kerrontaa
- esiin nouseva asia toteutetaan ja kuvataan

ULKOILU

- Vapaata kuvausta

KOTIIN LÄHTÖ

- Vanhempi ja lapsi
- Kerrotaan päivästä
- Päiväkoti menee kiinni

LOPETUS

- Kiitos, kun seurasit päiväämme

LOPPUTEKSTIT

- Tekijät
- Kiitokset

LIITE 5: ÄÄNITYKSEN JA VIDEOIDEN/KUVIEN YHTEENVETO

Äänitys1:

Pikku Leijona Oy on Kuopiossa toimiva päiväkotiyritys. *Kuopio 4 sek*

Meillä on viisi pientä päiväkotiyksikköä, joissa tarjoamme hoitoa 0-5 vuotiaalle lapsille. *Kuopio + pikku-leijona-logo + yksiköt tekstein yksitellen ilmestyen 8 sek (Aurinkotuuli, Lintukoto, Poutapilvi, Ketunkolo, Luonnossa kotonaan Ilonlaakso)*

Tarjoamme lapsille turvallisen ja kodinomaisen ympäristön. *Leikkiä autoilla1 0.11-0.16 Ääni pois*

Yksilöllisyys, lapsilähtöisyys ja tiivis yhteistyö vanhempien kanssa ovat meille tärkeitä asioita. *Yksilöllisyys1 4 sek + Yhteistyö1 5 sek*

Äänitys2:

Aurinkotuulen päiväkotij sijaitsee Pirtin kaupunginosassa. *Aurinkotuuli1 5 sek*

Toiminta painottuu taiteisiin, musiikkiin, kuvataiteisiin, kädentöihin ja itsensä ilmaisuun. *Aurinkotuuli2 4 sek + Aurinkotuuli3 4 sek*

Äänitys3:

Lintukodon päiväkotij sijaitsee Hiltulanlahdessa noin 15 kilometrin päässä Kuopion keskustasta. *Lintukoto1 7 sek*

Päiväkotij toimii kahdessa eri talossa. Päiväkodissa ulkoillaan paljon, tehdään metsämörriretkiä ja tutustutaan luontoon lapsilähtöisesti. *Lintukoto2 5 sek + Lintukoto3 5 sek. + Lintukoto4 4 sek*

Lisäksi päiväkotij tarjoaa englannin kielisuihkuja. *Lintukoto5 4 sek*

Äänitys4:

Poutapilven päiväkotij sijaitsee Itkonniemellä aivan Maljapuron leikkipuiston kupeessa. *Poutapilvi1 6 sek*

Monet mukavat retkikohteet ovat aivan kävelymatkan päässä. *retkikohde1 4 sek*

Päivittäiseen ohjelmaan kuuluvat myöskin englannin kielisuihkut. *Poutapilvi3 3 sek + Poutapilvi4 3 sek*

Äänitys5:

Ketunkolon päiväkotij avattiin tammikuussa 2017 Puijonlaaksossa. *Ketunkolo1 5 sek*

Ketunkolossa toiminta painottuu luonnossa liikkumiseen. Puijonlaakso tarjoaa huikeat mahdollisuudet lähiympäristössä seikkailuun. *Ketunkolo2 6 sek + Ketunkolo3 6 sek*

Äänitys6:

Päiväkotij Luonnossa kotonaan Ilonlaakso sijaitsee Saarijärvellä, johon pääsemme nyt tutustumaan tarkemmin. *Tähän ei erillistä kuvaa, vain se kartta 8 sek*

Äänitys7: (HUOM! Lapsen äänellä)

Tervetuloa Ilonlaaksoon *Aloituskuva 4 sek*

Äänitys8:

Päiväkoti avaa ovensa puoli seitsemän. *Tulo1 0.48-0.52 + Tulo2 1.41-1.49*

Äänitys9:

Päivä alkaa oman emännän valmistamalla terveellisellä aamupalalla. *Aamupala1 0-0.7*

Tutun emännän valmistama hyvä ja terveellinen kotiruoka ovat oleellinen osa turvallista kasvuympäristöä lapselle. *Aamupala2 0.16-0.26 Ääni pois + Aamupala3 0.20-0.25 Ääni päällä + Aamupala4 3 sek*

Äänitys10:

Aamupalan jälkeen on aikaa omaehtoiseen leikkiin. *Aamupiiri1 0-0.6 Ääni pois, Aamupiiri1 0.6-0.16 Ääni päällä +*

Aamupiiri1 0.44-0.48 Ääni päällä + Aamupiiri2 0.29-0.38 Ääni päällä

Äänitys11:

Isojen, yli kolmevuotiaiden ryhmä toimii kerrostalon alakerrassa, pienten ryhmä on kerrosta ylemmänä. *Aamupiiri2 0.39-0.43 Ääni pois + Yläkerta1 4 sek*

Äänitys12:

Omaehtoisen leikin jälkeen on aika kokoontua aamupiirille *Aikuisen aamupiiri 0.29-0.33 ääni pois + 0.33-0.43 Ääni päällä*

Äänitys13:

Isojen ja pienten ryhmät toimivat paljon yhdessä; ulkoilemme samalla pihalla ja metsässä. Usein on myös koko talon yhteisiä tuokioita. *Laulutuokio1 0-0.9 ääni pois + 0.9-0.15 Ääni päällä*

Äänitys14:

Meillä Ilonlaakson päiväkodissa vietetään kiireetöntä ulkoilmaelämää säällä kuin säällä. *Kiireetönulkoilu1 4 sek + Kiireetönulkoilu2 4 sek*

Ulkoilemme useita tunteja päivässä. *Ulkoilua1 0.31-0.38 Ääni pois*

Äänitys15:

Suoraan pihasta avautuva lähimetsä tarjoaa hienot puitteet luonnossa olemiseen ja oppimiseen kaikkina vuodenaikoina. *Metsään meno1 0.30-0.40 Ääni pois*

Luonnon kunnioittaminen ja kestävä kehitys ovatkin tärkeitä lähtökohtia toiminnassamme. *Luonnonkunnioittaminen1 4 sek + Luonnonkunnioittaminen2 4 sek*

Äänitys16:

Päiväkotimme on saanut kestävä vihreä lippu sertifikaatin pitkäjännitteisestä, korkeatasoisesta ympäristökasvatustyöstä ja vihreä lippu on osa arkeamme. *Vihreä lippu1 0-0.12 Ääni pois*

Äänitys17:

Luonto tarjoaa luonnollisella ja innostavalla tavalla parhaan ympäristön Luonnossa kotonaan pedagogiikan mukaisen oppimisenäkemyksen toteuttamiselle. *LkPedagogiikka1 6 sek + LkPedagogiikka2 6 sek*

Äänitys18:

Luonnossa hyödynnetään metsän antimia ja metsää oppimisympäristönä. (110801-084330) *Metsänanti1 3 sek + Metsänanti2 3 sek + Metsänanti3 3 sek*

Äänitys19:

Lapsi oppii kiipeillen, tasapainoillen ryömien ja hyppien luonnon monipuolisessa jumppasalissa. *Narullakävelyä1 0.8-0.16 Ääni pois*

Äänitys20:

Askartelumateriaaleiksi keräämme esimerkiksi metsästä löytyviä materiaaleja ja suosimme kierrätystä. *Askartelu1 9 sek*

Äänitys21:

Henkilökuntaa on myös koulutettu metsämörriohjaajiksi *Metsämörri 5 sek*

Äänitys22:

Sulan maan aikaan vähintään kerran viikossa lounas nautitaan ulkona. *Metsälounas1 0.2-0.9 Ääni pois + Metsälounas2 0.6-0.11 Ääni pois*

Äänitys23:

Lepohetkellä jokaisella on mahdollisuus rauhoittua aamupäivän touhuista. *Lepohetki1 5 sek + Lepohetki2 0.3-0.11 Ääni päällä*

Äänitys24:

Lapset pääsevät osallistumaan arkisiin puuhiin, kuten leipomiseen ja siivoamiseen aina mahdollisuuksien mukaan yhdessä henkilökunnan kanssa. *Leipominen1 0.21-0.31 Ääni pois + Leipominen2 0.3-0.10 Ääni päällä + Leipominen3 3 sek + Välipala1 3 sek + Välipala2 3 sek + Välipala3 3 sek*

Äänitys25:

Ennen kotiinlähtöä ulkoilemme päiväkodin pihalla. *Ulkoilupihassa1 5 sek*

Pihalta löytyy myös oma kasvimaa, jossa kasvatamme kukkia ja vihanneksia. *Kasvimaa1 0.3-0.9 Ääni pois*

Äänitys26:

Haku1 0.2-0.11 Ääni päällä + Haku1 0.17-0.22 Ääni päällä + Haku1 1.02-1.05 Ääni päällä

Hakutilanteessa vanhemmat saavat kuulla lapsensa touhuista päivän aikana. 1.05-1.10 Ääni pois

Äänitys27:

Päiväkoti sulkee ovensa puoli viideltä. *Haku2 0.6-0.9 Ääni pois + 0.9-0.13 Ääni päällä*

Äänitys28: HUOM! Lapsen äänellä

Kiitos, kun seurasit päiväämme *Kiitos1 3 sek*

Äänitys29: (0.28-0.32)

Hei Hei (11802-051145 0.28-32) *Heihei1 0.1-0.5 Ääni pois*

LIITE 6: ESITTELYVIDEO LUONNOSSA KOTONAAN ILONLAAKSON PÄIVÄKODISTA

<https://www.pikkuleijona.fi/>

LIITE 7: PALAUTELOMAKE ILONLAAKSON PÄIVÄKODIN KASVATUS- JA HOITOHENKILÖSTÖLLE

Arvoisa Ilonlaakson päiväkodin henkilökunta!

Esittelyvideo on nyt valmis. Kaipaisimme Teiltä palautetta, jotta voimme arvioida omaa onnistumistamme opinnäytetyön tavoitteisiin peilaten. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää menetelmä, jonka avulla vanhemman ja päiväkodin aloittavan lapsen on mahdollista tutustua päiväkotiin etukäteen, ennen hoidon aloitusta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa esittelyvideo Pikku Leijona Oy:n Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodista. Esittelyvideon tavoitteena oli lisätä Pikku Leijona Oy:n tunnettavuutta sekä avata mahdollisille tuleville asiakasperheille päiväkodin arkea, arvoja ja toimintatapoja. Tavoitteena oli tukea videon avulla kasvatusyhteistyötä vanhempien ja päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön välillä. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tavoitteena oli tuoda lasten ajatukset esiin päiväkodin arjesta. Lapset osallistettiin esittelyvideon suunnitteluun ja toteutukseen, tavoitteena vahvistaa lasten osallisuuden tunnetta. Toivomme, että voisitte vastata seuraaviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin Piia Rautiainen ja Heli Mikkonen

Kysymykset henkilökunnalle:

Avaako esittelyvideo mielestänne Ilonlaakson päiväkodin arkea, arvoja ja toimintatapoja? Miten?

Lisääkö esittelyvideo mielestänne Pikku Leijona Oy:n tunnettavuutta? Kuinka?

Miten video mielestänne voi tukea lapsen päivähoiton aloitusta muiden nykyisten tutustumiskäytäntöjen rinnalla?

Voiko video mielestänne toimia kasvatusyhteistyön tukena vanhempien ja päiväkodin kasvatus- ja hoitohenkilöstön välillä? Kuinka?

Lisäsikö opinnäytetyöprosessi Ilonlaakson lasten osallisuutta? Miten?

Toiko opinnäytetyömme/opinnäytetyöprosessimme teille jotain uusia välineitä tai toimintatapoja arkeen? Mitä?

Mikä oli mielestänne hyvää esittelyvideolla?

Mitä olisitte kaivanneet esittelyvideolle?

Muuta kommentoitavaa?

Suuret kiitokset yhteistyöstä kanssamme!

LIITE 8: PALAUTELOMAKE ILONLAAKSON PÄIVÄKODIN LAPSILLE JA VANHEMMILLE

Arvoisat Ilonlaakson päiväkodin lapset ja vanhemmat!

Yhteinen elokuvamme, eli esittelyvideo on valmis. Kaipaisimme Teiltä palautetta, jotta voimme arvioida omaa onnistumistamme opinnäytetyön tavoitteisiin peilaten. Tavoitteena oli kehittää menetelmä, jonka avulla vanhemman ja päiväkodin aloittavan lapsen on mahdollista tutustua päiväkotiin etukäteen, ennen hoidon aloitusta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli siis tuottaa esittelyvideo Pikku Leijona Oy:n Luonnossa kotonaan Ilonlaakson päiväkodista. Toivomme, että voisitte vastata muutamaa kysymykseen. Suuret kiitokset yhteistyöstä kanssamme!

Ystävällisin terveisin Piia Rautiainen ja Heli Mikkonen

Kysymykset vanhemmille:

Avaako esittelyvideo mielestänne Ilonlaakson päiväkodin arkea, arvoja ja toimintatapoja? Miten?

Miten esittelyvideo mielestänne voi tukea lapsen päivähoiton aloitusta muiden, nykyisten tutustumiskäytäntöjen rinnalla?

Mikä oli mielestänne hyvää esittelyvideolla?

Mitä olisitte kaivanneet esittelyvideolle?

Muuta kommentoitavaa?

Kysymykset lapselle:

Oliko yhteisen elokuvan tekeminen sinusta mukavaa? Ympyröi sopiva vaihtoehto.

Kyllä

Ei

Miksi?

Mikä olisi mielestäsi sopiva nimi tälle elokuvalle?